

Directa

publicació quinzenal

Núm 384

Del 5/5 al 18/5 de 2015

2 €

www.directa.cat

Vint anys de reformes
neoliberalistes a la
universitat i de respostes
del moviment estudiantil **8-11**

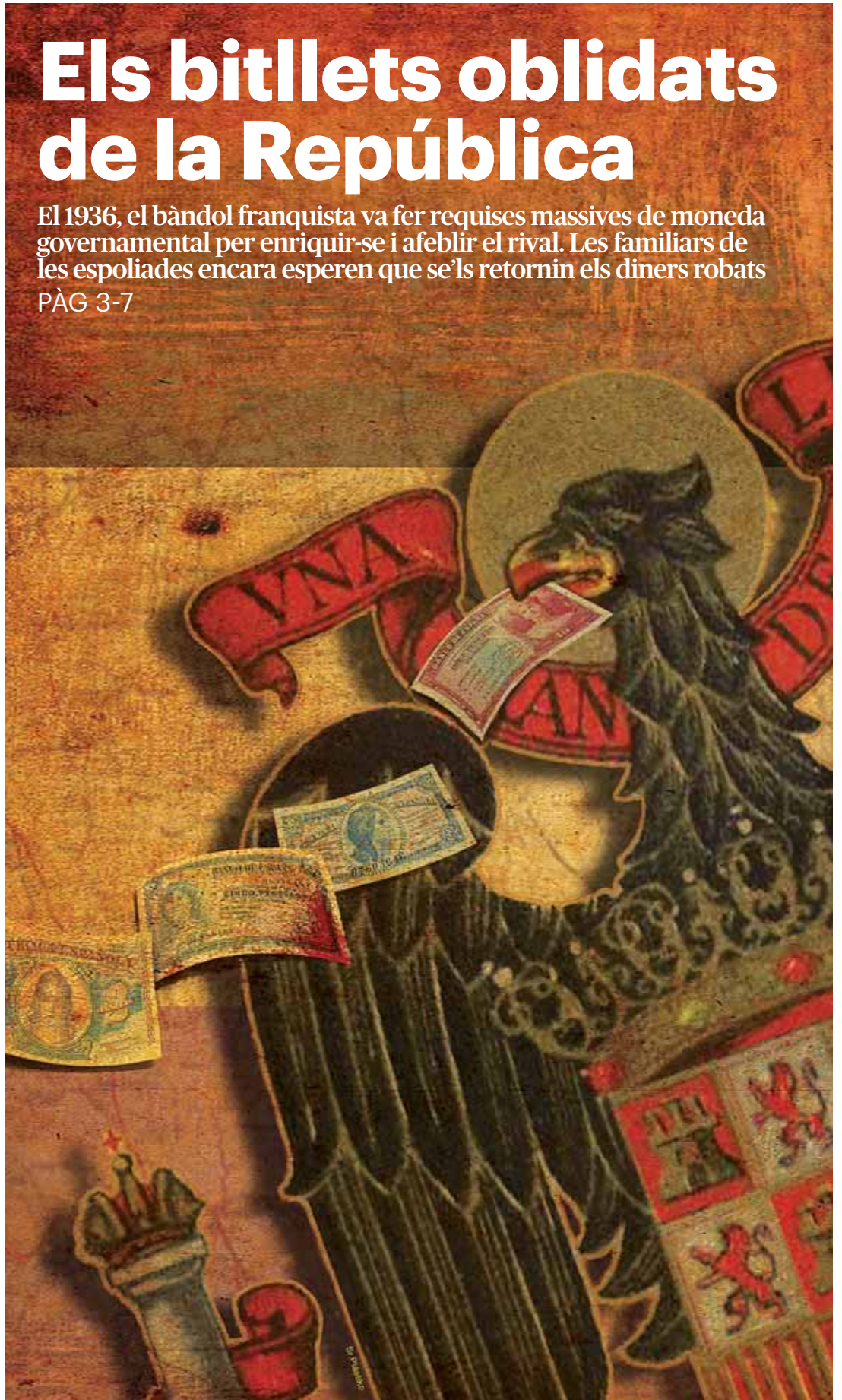
Entrevista a Lyda
Fernanda, economista que
denuncia els abusos de les
empreses transnacionals **12-15**

La regió d'Atacama, a Xile,
viu una crisi hídrica i una
inundació que ha alliberat
substàncies tòxiques **20-21**

Els bitllets oblidats de la República

El 1936, el bàndol franquista va fer requisos massives de moneda
governamental per enriquir-se i afeblir el rival. Les familiars de
les espoliades encara esperen que se'ls retornin els diners robats

PÀG 3-7

/ SR. PLÁSTIKO

D

Directa

publicació quinzenal

EDITA:
Associació per la Difusió Sense Límits (ADSL)
C. Riego núm. 37 baixos esquerra
08014 Barcelona
Tel: 935 270 982 / Mòbil: 661 493 117
directa@directa.cat
www.directa.cat

DIPÒSIT LEGAL: GI-1528-2005

LICÈNCIA CREATIVE COMMONS:
Reconeixement-No Comercial-Sense Obra
Derivada 2.5

Aquesta publicació intenta escriure amb
un llenguatge no sexista i no androcèntric

La Directa no comparteix necessàriament
les idees expressades als articles d'opinió

QUI SOM?

Estirant del fil
David Bou i Victor Yustres
Al peu del canó
Marc Rude i Jesús Rodríguez
Miralls
Gemma Garcia
Cruïlla
Maties Lorente
Impressions
Adrián Crespo i Isabel Benitez
Roda el món
Oriol Andrés i Roger Suso
Poca Broma
Rafael Morata
Expressions
Oriol Fuster
La indirecta
Alex Romaguera
Coordinació web
Manel Ros i Eloi Latorre
Audiovisuals
Sònia Calvó
Fotografia
Victor Serri
Il·lustració
Núria Frago i Ricardo Hermida
Correcció
Laia Bragulat
Edició
Ignasi Franch
Compaginació
Roger Costa Puyal
Disseny gràfic
Jose Téllez, Sergio Espin, Núria Ribes
i Hugo Cornelles
Gestió web
Talaios Koop.
Administració
Karminha
Difusió i Publicitat
Ferran Domènech
Comercial
Pau Fabregat

CORRESPONSALIES:
Baix Llobregat, Berguedà, Barcelonès
Nord, El Camp, Girona, L'Horta, Manresa,
Maresme, Menorca, Osona, La Plana Alta,
Ripollès, Sabadell, Solsonès, Terrassa, Terres
de l'Ebre, Terres de Ponent, Vallès Oriental

CONTACTES:
General directa@directa.cat
Redacció redaccio@directa.cat
Cultura expressions@directa.cat
Subscripcions subscripcions@directa.cat
Publicitat publicitat@directa.cat
Distribució distribucio@directa.cat

Novè aniversari, xim pum tracatrà

/ VICTOR SERRI

Oriol Fuster Cabrera

@oriolfc

Bla, bla, bla. Diversos accents exemplifiquen les diverses realitats dels diversos territoris. El centre de l'assemblea: què ha de ser la DIRECTA quan surt del context que l'ha vist nàixer? I com ho podem fer?

Nyam, nyam. Dinar i germanor. Intercanvi de conyes, reflexions i anècdotes. El jovent escolta les històries de les de la joventut acumulada, les de la joventut acumulada escolten les del jovent.

Bla, bla, bla. Capitania general 9 Barris dona ordres a exèrcit lèmming DIRECTA: com funciona l'Ateneu, com funciona la festa d'aniversari, com fem i desfem tornos. L'abans, el durant, el després.

Tic, tac, tic, tac. Entrades esgotades, trucades preguntant. No hi ha previsió de motins -de moment.

Bla, bla, bla. Mercè Ibarz, Guillem Martínez i Pepe Ribas. Periodisme i cultura de la transició, problemàtiques de l'ofici avui, necessitat de desbordar la semàntica: què és un mitjà d'esquerres? là-là-là.di_REK-tAa-a. *Looper* en peu i guitarra en mà, Joan Colomo improvisa un tema corporatiu.

Bla, bla, bla. Bimonòleg *La 'Directa' en clau de LOL*. Riure amb i-de nosaltres mateixos, molt clau.

Pap-parapap-pap-pap. Múltiples The Gramophone Allstars. Diríem que hi ha més gent a dalt de l'escenari que a baix, però no seria veritat: el teatre de l'Ateneu està a punt de rebotar :)

Bla, bla, bla. Torn de sala i torn de carrer vigilen. Torn d'entrada acullen. Torn de sortida segellen.

Tum-txaca-tum-txaca-tum-txaca-tum. Los Fulanos declamen quelcom d'un *oso, feo pero sabroso. El moviment de pelvis i la cara de satisfacció del personal ballador insinuen consens general al respecte.

Badum-tss. Dues coordinadores de secció rodolen per terra. Decés heroic en pro de la ciència i les investigacions sobre la quantitat d'alcohol ingerible per un ésser humà abans de morir clínicament.

Iep-parabap-iep-parabap-pap. Tròpic a l'Ateneu per via del col·lectiu DJ Sonidero Viral. *Tudo bem*.

Hop, hop, hop. Recollida de taules, recollida de cadires, recollida de cossos, neteja i a dormir -o no.

Ep. I moltes gràcies, penya. I que bonic. I per molts més anys, si us plau. ◀

> VOLEM SABER LA TEVA OPINIÓ

- > Quin article t'ha agradat més del número?
- > Què hi trobes a faltar?
- > Quins canvis hi faries?
- > Quins temes no toquem i podríem tractar?

ESCRIU-NOS a directa@directa.cat > **PARTICIPA!** <

FE D'ERRADES: A la pàgina 17 del número 383 de la DIRECTA es va indicar erròniament que la III Fira de la Llabor de Roda de Ter s'havia celebrat els dies 5 i 6 d'abril, quan es va celebrar els dies 11 i 12 del mateix mes.

En esclatar la Guerra Civil, el bàndol franquista va crear un sistema per enfonsar el govern i enriquir-se gràcies als diners de la ciutadania. Aquesta requisa de grans masses de diners va ser orquestrada per José Larraz, cap del Banc d'Espanya de Burgos, que va omplir el sac dels serveis secrets franquistes. Les persones afectades pel robatori encara busquen justícia, després de ser ignorades durant anys per l'Estat espanyol.

Requisats, mal comptats, oblidats i ben gastats

Acabada la Guerra Civil, tot el paper moneda republicà va ser bescanviat per un taló que les famílies i les associacions d'afectades encara conserven

Dos exemples de bitllet encunyat per autoritats republicanes, concretament pel Consell Municipal d'Arenys de Munt

Mireia Moré
@MireiaMore

En establir-se a la ciutat de Burgos, el bàndol franquista va crear un nou Banc d'Espanya completament diferenciat

Els colpistes van invalidar la moneda oficial, que incautaven sota amenaces, i van començar a imprimir el seu paper moneda

El primer punt estratègic que va escollir el bàndol franquista després del cop d'estat va ser la ciutat de Burgos, on va instal·lar -també- un nou Banc d'Espanya completament diferenciat del republicà. Per poder omplir aquest nou banc, els nacionals van iniciar una ofensiva molt potent: declarar invàlids els bitllets emesos per la República després del 18 de juliol, el dia de l'aixecament colpista. Els bitllets creats abans d'aquesta data van ser marcats amb un segell -per fer-se'ls seus- i, posteriorment, van començar a produir el seu propi paper moneda. "Negar la validesa de la moneda republicana era massa flagrant i els nacionals van decidir prendre el 18 de juliol com a punt d'inflexió", explica l'historiador Àngel Viñas. La República no va tardar a reaccionar i va declarar il·legals els bitllets emesos pel nou Banc d'Espanya a Burgos.

Amb l'objectiu d'enfonsar la moneda republicana, el bàndol nacional va dissenyar una operació reservada que va posar en marxa a través de l'anomenat *Fondo de papel moneda puesto en circulación por el enemigo*, on s'anava recollint tota la moneda que arribava a mans del govern de Burgos, que es bescanviava per un simple taló. Al document, hi figuraven les pessetes que cada persona havia entregat al seu ajuntament, sota compliment d'un decret promulgat el 27 d'agost de 1938. Des d'aquell moment, quedava prohibida la tinença del paper moneda republicà: qui no l'entregués, seria acusat d'un delictes de contraban.

A partir d'aquest decret, es van iniciar les ofensives de la guerra monetària. Segons explica l'historiador José Sánchez Asiaín, aquest és "un episodi molt poc conegut de la Guerra

Civil i que mereix una atenció especial". Podríem dir que tot el que va suposar la guerra monetària ho va resumir amb poques paraules el seu artífex, José Larraz, cap del Servicio de Estudios del Banco de España instal·lat a Burgos: "La divisió taxativa dels bitllets en legítims i nuls va constituir una arma de guerra molt eficaç que va forçar, amb totes les seves conseqüències, els preus i la velocitat monetària a la zona republicana". L'operació estava estudiada i planejada al mil·límetre i matava dos pardals d'un tret: mentre el bàndol nacional s'enriquia, la República anava perdent cada vegada més embranzida.

Larraz es va assegurar de tenir les espalles cobertes i va redactar un estudi, *La Restauración de la Comunidad Dineraria Española*, en què advertia sobre el perill que existia que arribés la pau. Segons l'autor, es podrien posar en marxa accions davant el Tribunal Penal Internacional de l'Haia per reclamar contra l'anul·lació dels bitllets republicans i demanar que l'Estat els reconegués. És a dir, el mateix autor ja veia venir una possible reprimenda per part dels organismes internacionals. Per obviar aquest hipotètic problema, calia forçar a la baixa la cotització de la pesseta republicana als mercats internacionals: si la cotització s'enfonsava, no tindria sentit fer cap tipus de reclamació.

Els números no surten

El més complicat del cas és saber quants diners es van aconseguir recaptar amb aquest sistema i, el més important, per

Continua a la pàgina següent >>>

>>> Ve de la página anterior

què no en queda constància enlloc. L'únic municipi on s'han trobat evidències dels rebuts és Villapalacios (Albacete). En aquesta vila de menys de 1.000 habitants, s'hi conserven els noms de totes les persones que van haver d'entregar els seus estalvis i la quantitat de diners que es va quedar el consistori. El gruix de diner entregat va ascendir a més d'un milió de pessetes i és l'arxiu més detallat que existeix. Segons la historiadora Laura Cervera, el motiu que amb prou feines hi hagi documentació sobre aquests fons és "el descontrol total" que imperava durant la guerra.

Si ens aturem a mirar les xifres, d'entrada, ens pot sorprendre que en un poble tan petit com Villapalacios es requisesin tants diners. Segons diu Sánchez Asiaín, l'arxiu històric del Banc d'Espanya comptabilitza un total de 7.707 milions de pessetes republicanes requisades acabada la guerra. D'entrada, ens pot sobtar que la xifra sigui tan modesta, si tenim en compte que representa els diners requisats a tot l'Estat espanyol. El motiu torna a ser el gran desgavell del context bèl·lic: els avenços de les tropes franquistes i l'alliberament dels territoris que anaven caient sota les seves mans. En aquell escenari, devia ser impossible dipositar els bitllets requisats al Banc d'Espanya i dur els comptes al dia.

Finançament dels serveis secrets franquistes

On van anar a parar tots aquests diners? Segons l'historiadora Sánchez Asiaín, al Banc d'Espanya, existia un compte amb el mateix nom de *Fondo de papel moneda puesto en circulación por el enemigo*. Les sortides de diner sumaven un total de 31 milions de pessetes i van ser entregades a una sola persona. Era un militar, aleshores tinent coronel de

l'Exèrcit, José Ungría Jiménez, cap del Servicio de Información y Policía Militar.

A les seves memòries, Ungría explicava com en van ser, d'útils, els diners del fons per als serveis d'espionatge franquistes: "Aquells fons de curs a la zona enemiga, provinents del botí de les nostres conquestes, van crear aquella subtil i tancadíssima malla d'entorpiments, sabotatges i captació de secrets que, a la llarga, havien de fer tant de mal als adversaris". Tot i que les persones que van entregar els seus diners no van haver d'alçar les mans, el bàndol nacional els va robar sense manies per, després, alimentar els serveis secrets que havien de destruir la democràcia. A banda d'aquests 31 milions de pessetes, no existeix cap evidència d'on podrien haver anat a parar tota la resta de diners.

La descendència ignorada

Si bé a la població civil mai no se li ha reconegut la requisa soferta durant la Guerra Civil, els partits polítics i els sindicats sí que han estat compensats. Gràcies a la llei de cessió de patrimoni de sindicats (1986) i la llei de compensació dels partits polítics (1998), van ser indemnitzats per les expropiacions que van patir durant la dictadura.

Contràriament, l'Associació de Perjudicats per la Incautació del Govern Franquista (APIGF) fa més de vuit anys que demana que l'Estat espanyol els retorni els diners de les seves familiars. Entre un munt de paperassa familiar i factures del temps de la postguerra, totes elles van trobar un paper que, segurament, feia 70 anys que ningú no mirava. Les lletres impreses que encapçalaven el rebut devien deixar-ne més d'una garratibada: Fondo de papel moneda puesto en circulación por el enemigo. Els pilars de l'Estat franquista es van erigir amb els diners d'aquests fons. Un robatori amb factura incorporada, meditat i sense fissures. ◀

L'arxiu històric del Banc d'Espanya comptabilitza un total de 7.707 milions de pessetes requisades acabada la guerra

Part dels diners van servir, segons les memòries d'un militar 'nacional', per finançar campanyes de sabotatge i espionatge

Oblidats per la llei de la memòria històrica

El text aprovat no s'ocupa de les reclamacions actuals i deixa pendents els judicis sobre els crims del franquisme

Mireia Moré
@MireiaMore

L'Associació de Perjudicats per les Incautacions del Govern Franquista va presentar una sol·licitud a la Comissió de Peticions del Parlament de Catalunya, a principis de 2012, perquè es calculés l'equivalència entre els diners republicans requisats i els euros actuals. Saber a quina xifra ascendirien les requises havia de ser el primer pas per restituir-les.

Com a resposta, la comissió va concloure que havien de ser les forces parlamentàries catalanes qui impulsés una reforma de l'articulat de la llei de la memòria històrica davant les corts de Madrid, fet que encara no ha succeït. Abans d'aquesta resolució, hi havia hagut diferents tipus de propostes per part dels partits polítics, totes elles denegades. Esquerra Republicana de Catalunya i Iniciativa per Catalunya apostaven per canviar l'articulat de la llei; Convergència i Unió, per contra, demanava establir un cens que registrés tota la gent que pogués acreditar la requisa de diners.

Arribades a aquest punt, ens podríem fer dues preguntes: es podrien recalculer els diners republicans tot i el desgavell de la guerra monetària? I, el més important, per què s'han inclòs les indemnitzacions per aquestes afectades a la llei de memòria històrica? Raül Digón és el coordinador d'Atenció als Represaliats, que pertany a la Subdirecció General de la Memòria, Pau i Drets Humans de la Generalitat. Segons Digón, seria possible recalculer els diners republicans sempre que existís el compromís de fer-ho, ja que "totes les persones de l'associació tenen un rebut autèntic del Banc d'Espanya i podrien acreditar-ho". Pel que fa a la llei de la memòria històrica, si bé va representar un pas endavant en el reconeixement de les víctimes del franquisme i en la retirada de símbols feixistes dels carrers, no aborda altres temes com aquest retorn de diners decomissats.

Les mesures que contempla la llei passen per la reparació econòmica a familiars de persones desaparegudes, l'exhumació de fosses comunes i la possibilitat que les descendents d'exiliades polítiques assoleixin la nacionalitat espanyola, entre altres qüestions que han tingut molt ressò als mitjans de comunicació. Tot i que aquestes reparacions eren necessàries, també són insuficients. Segons Digón, es tracta de temes "molt menys polèmics" que no pas entrar a discutir qui va ser el responsable de les desaparicions, ja que, recordem-ho, mai no hi ha hagut cap judici per sentenciar els botxins del franquisme.

Pel que fa a les partides que estableix, l'objecció que hi troba Digón és que no es resol la nul·litat de ple dret dels consells de guerra, com el que va suposar l'execució del president Companys. És a dir, es condemnen aquests processos en termes morals i simbòlics, però no jurídics. A més, també es podria criticar que la llei ha tingut un desenvolupament reglamentari força erràtic: el problema de fons és que ha estat desenvolupada entre diversos ministeris, sense visió coordinada ni treball en equip.

La llei de les bones intencions

La llei de la memòria històrica es va aprovar l'any 2007 en un context molt particular, la primera meitat de la primera legislatura del govern del PSOE de Rodríguez Zapatero. Amb l'úl-

tim canvi de govern, el Partit Popular va aconseguir la majoria absoluta, fet que ha afectat la legislació de l'Estat a tots els nivells. Evidentment, la llei de la memòria històrica no se'n ha lliurat i ha patit canvis molt severos en la seva aplicació actual i en el seu esperit. Digón remarca la diferència entre un govern i l'altre posant dos exemples molt clars. Per una banda, s'ha suprimit l'oficina d'atenció a les víctimes del franquisme: actualment, d'aquestes matèries, se n'encarrega el Ministeri de Justícia, la Subdivisió de Drets de Gràcia, cosa que ja denota que l'enfocament és molt diferent. Per altra banda, la qüestió del Valle de los Caídos ha quedat estancada. Abans de l'ascens del PP al govern, es va presentar un informe d'expertes de diferents àmbits, des de la filosofia fins a la història: es recomanava resignificar tot l'espai i traslladar les restes del dictador i, també, les de Primo de Rivera. Això no ha estat possible pel canvi ideològic unit al canvi de govern i també per la crisi econòmica, que ha facilitat relegar aquestes matèries.

Com a moltes altres legislacions, el canvi de governants ha portat a una interpretació diferent de l'esperit de la llei de la memòria històrica o, fins i tot, a un canvi radical. Un esperit que, en principi, tenia bones intencions, però que mai no va acabar d'arribar fins a l'arrel del conflicte ni va saber posar en pràctica de manera coordinada el que s'estipulava al text. ◀

Tot i representar un pas endavant en el reconeixement de les víctimes, la legislació no va abordar aspectes jurídics i econòmics

Les aparents bones intencions no van arribar a l'arrel del conflicte, menys encara amb l'arribada del Partit Popular al govern el 2011

Hi haurà prou diners robats per tothom?

Gràcies a les lleis de compensació aplicades en democràcia, els partits polítics i els sindicats van poder reclamar el patrimoni requisat. Mentrestant, hi ha altres organitzacions que fa anys que malden perquè es reconegui l'expoli que van patir

Mireia Moré
@MireiaMore

L'any 1998, el govern d'Aznar, amb el suport del PNB, va aprovar la llei de compensació als partits polítics perquè aquests poguessin recuperar els immobles expropiats durant la dictadura. Anys abans, el govern de Felipe González havia concedit indemnitzacions als sindicats, sobretot a la UGT, a més de l'oportunitat de recuperar alguna de les seves antigues seus a través de la llei de cessió de patrimoni. Ara, és el torn dels ateneus. El 17 d'abril d'enguany, a l'Ateneu Barcelonès, es va presentar un manifest unitari -que han signat una vintena d'ateneus i entitats catalanes- per reclamar a l'Estat espanyol el retorn dels béns requisats, després d'anys de lluita en solitari.

El 26 de gener de 1939, un grup de falangistes va entrar per la porta de l'Ateneu Enciclopèdic Popular, al carrer del Carme de Barcelona, amb l'objectiu de destruir tot el que hi havia dins i d'acabar amb la cultura del moviment obrer. A l'Arxiu de Salamanca, hi ha el registre de tots els documents confiscats a les entitats catalanes. A dins, hi ha un apartat dedicat a l'Ateneu Enciclopèdic on hi posa: "buit". No només es van quedar sense seu, sinó que tots els documents que hi havia van anar a parar a la foguera, tal com explica el seu president, Manel Aisa.

Des que va finalitzar la dictadura franquista, l'ateneu ha anat canviant de seu, sense deixar de reclamar que se'ls concedís un nou local per desenvolupar les seves activitats, segons explica Aisa: "Si un ajuntament feixista ens ho va prendre, un ajuntament democràtic ens ho hauria de tornar". De moment, després

Una vintena d'ateneus i entitats catalanes van reclamar el passat mes d'abril que l'Estat els retorni els béns requisats

L'Ateneu Enciclopèdic Popular segueix esperant que es concreti la cessió de dos espais per part de l'Ajuntament de Barcelona

de quatre legislatures de lluites, el consistori s'ha compromès a signar un acord abans de les properes eleccions municipals per concedir-los dos locals al centre de la ciutat. Tot i que *a priori* podria semblar una bona compensació, el president de l'Ateneu no ho veu tan clar: "Primer hem d'esperar que firmen. Ara, creiem que els locals que ens ofereixen no són els adequats: hi ha molts edificis que l'Ajuntament prefereix destinar a altres propòsits abans que a l'Ateneu Enciclopèdic".

A banda dels ateneus, hi ha moltes altres entitats que tampoc no han recuperat el que els van prendre les tropes nacio-

nals, com els casals o les cooperatives. Aisa resumeix amb contundència l'abast de la requisita i la desfeta de l'associacionisme al país: "En aquest país, totes les propietats de valor se les van quedar els franquistes a partir del robatori de 1939".

La compensació als partits polítics

Només hi ha dos partits polítics catalans que tenen els seus orígens a l'època republicana: Unió Democràtica de Catalunya i Esquerra Republicana de Catalunya. De tots dos, l'únic que ha aconseguit el retorn de béns immobles i una bona indemnització ha estat Esquerra, això sí, després d'haver fet un llarg camí burocràtic.

Unió, en esclatar la guerra, era un partit molt incipient i encara no havia ocupat cap parcel·la dins les institucions. La seva seu històrica era llogada i, per tant, no tenia un patrimoni desenvolupat ni important, a diferència d'ERC, a qui van requisar diners i un miler d'immobles.

Des de la restauració de la democràcia parlamentària, Esquerra va lluitar pel retorn d'aquest patrimoni històric. Segons Jordi Lapiedra, responsable dels seus serveis jurídics, la llei tenia com a objectiu el retorn del patrimoni, però va resultar ser un reglament molt restrictiu: "Se'ns demanava la deguda inscripció al registre de la propietat, a més de demostrar que ERC era la successora del partit creat els anys 30. Aquests requeriments van suposar un autèntic problema perquè, fins i tot en els casos en què els immobles havien estat comprats per ERC, en aquella època no es portaven al registre per escripturar".

La llei establia que, si un immoble era propietat de l'administració, es podria retornar al partit, però, si havia desaparegut o pertanyia a un tercer, aleshores, l'alternativa seria una indemnització per part del govern. La compensació econòmica total que van donar a ERC va ser d'1.760.800 euros, a més del retorn d'un immoble de Rubí valorat en 57.000 euros.

El camí que han hagut de fer els partits polítics i els sindicats ha estat molt llarg, malgrat les lleis de retorn de les requisades aprovades per l'Estat espanyol. Ara, caldrà veure el temps que triguen els ateneus i les persones afectades a recuperar el que els pertoca, si és que ho acaben aconseguint. ◀

“Estan esperant que morim per no pagar pels delictes del franquisme”

Lidia Jiménez és membre i tesorera de la junta directiva de l'Associació de Perjudicats per la Incautació del Govern Franquista (APIGF). Fa més de vuit anys que les persones que la integren lluiten perquè l'Estat espanyol els torni els diners republicans que, acabada la Guerra Civil, les seves famílies van haver d'entregar als ajuntaments respectius sota l'amenaça del nou règim

/ ROSER GAMONAL

Com recorda Jiménez, les persones que reclamen els diners incautats als seus pares tenen una edat avançada: “cada vegada som menys perquè la gent va morint”

L'associació APIGF denuncia que el Banc d'Espanya obstaculitza que es verifiqui que va ser aquest mateix organisme “qui va perpetrar totes les confiscacions”

M. M.
@MireiaMore

Quants membres hi ha a l'associació ara mateix?
Ara mateix, som 728, tot i que havíem arribat a ser més de 1.000. Però les persones associades que reclamen els diners dels seus pares tenen una edat avançada i cada vegada som menys perquè la gent va morint...

A què us aferreu per reivindicar aquests diners?

Tots els associats hem trobat, amagat a casa els pares, el mateix paper: Fondo de papel moneda puesto en circulación por el enemigo. En aquest document, apareixen els milers de pessetes republicanes que es van entregar als ajuntaments i hi figura clarament que estava regulat per un decret aparegut al Boletín Oficial del Estado. Al meu avi li van dir que, si no entregava els diners, el vindrien a buscar a casa. Va entregar-los i només li van donar aquest rebut com a comprovant.

Cap a on s'han dirigit les vostres reivindicacions?

Des del Parlament de Catalunya, molts partits polítics ens han donat suport: Convergència i Unió, Esquerra Republicana, fins i tot Alicia Sánchez Camacho ens va dir que la nostra petició era legítima... Però sempre que un partit català ho ha demanat al Parlament espanyol amb una proposició no de llei, l'han tombada, perquè tant el PP com el PSOE hi han votat en contra.

Després de provar amb la política d'aquí, vam enviar un escrit a Estrasburg. Allà, ens van dir que era un assumpte intern espanyol i que ho havíem de resoldre des d'aquí.

Quins entrebancs heu trobat, ara que heu recorregut a la via judicial?

El bufet d'advocats que presideix Baltasar Garzón, ILOCAD, es va posar en contacte amb nosaltres a finals de 2013. Ens van dir que estaven molt interessats en el nostre cas i que ens oferien un preu de només 100 euros per cada soci. A mesura que va anar passant el temps, les condicions van anar canviant: ens van començar a parlar de taxes de judici i de costes; també volien portar cada cas particular per separat i no fer una demanda com a grup. Després de celebrar una assemblea general extraordinària, vam decidir -per majoria- buscar un altre bufet d'advocats que sí que ens representés com a associació.

Ningú no s'ha volgut quedar amb Garzón?

De fet, hi ha una cinquantena de persones que han decidit continuar per la via que els ha proposat ILOCAD. Així doncs, podria ser que, d'aquí un temps, hi hagués dues causes obertes pel mateix tema als jutjats. Nosaltres, a partir d'ara, pensem deixar molt clar que volem que ens tractin com a associació i no pas com a particulars.

Parlem del cas de la querrela argentina que hi ha oberta contra els crims del franquisme. No heu pensat a donar-hi suport o, fins i tot, sumar-vos-hi?

Sempre hem rebutjat sumar-nos a qualsevol associació que defensi l'exhumació a les cunetes o que demani explicacions per les desaparicions. Són dues coses totalment diferents. Ens sembla fins i tot degradant comparar l'assassinat de persones que encara no s'han identificat amb la requisita dels diners republicans, que és el que defensem nosaltres.

I aquestes reivindicacions no vénen, de fet, d'un mateix problema?

Sí, això sí. En aquest país, mai no s'ha jutjat ningú ni s'ha demanat perdó per tots els crims del franquisme. Ben al contrari, només hem trobat entrebancs.

Quin ha estat el problema en arribar a Madrid?

El problema principal ha estat el Banc d'Espanya. Allà, encara hi tenen les matris del document que tenim nosaltres i això vol dir que podem verificar que va ser el mateix Banc d'Espanya qui va perpetrar totes les confiscacions. Per tant, seria legítim que ens indemnitzessin.

I el Banc d'Espanya què hi diu?

No ens hi deixen accedir per veure-ho. Ens va donant llargues, està esperant que morim de vells per no pagar pels delictes del franquisme. Però aquest cas el guanyarem, tard o d'hora. I aleshores no solament ens hauran de tornar els diners, sinó que també ens demanaran perdó. ◀

El mercat universitari

Vint anys de reformes neoliberals de l'ensenyament superior

Isabel Benítez
@jerborejuo

La llei orgànica d'universitats (LOU) va implicar que l'aprovació dels pressupostos depengui del consell social, liderat pel gran empresariat, i no del claustre

El poder econòmic també va entrar al campus a través de les tarjetes universitàries, convertides en tarjetes de crèdit vinculades a entitats financeres

El professorat també s'ha vist afectat per un ambient de competència ferotge: entre docents, es lluitava per una plaça estable en plena congelació de plantilles

L'any 1995 va entrar en vigor l'Acord General sobre el Comerç de Serveis, pactat al si de l'Organització Mundial del Comerç (OMC) amb l'objectiu de garantir "un tracte just i equitatiu" entre les proveïdores públiques i privades de serveis bàsics: sanitat, transport i educació superior. Es va establir l'any 2015 com a data límit perquè els membres de l'OMC fessin els deures. Els governs estatals del PP i el PSOE, així com els del tripartit i CiU a Catalunya, han bastit una estratègia que busca el desprestigi de l'ensenyament públic superior i la privatització dels segments més lucratis del negoci de la formació universitària.

El 1996, es va filtrar l'informe *Universidad 2000*, elaborat sota la direcció de l'*ESADE boy* Josep Maria Bricall -aleshores president de la Conferència de Rectors Europeus-, que va rebre un generós finançament per part de la banca espanyola i els grans capitals catalans (Banco Santander o Freixenet). El 2001, el Partit Popular va aprovar, per la via del decret- llei, la llei orgànica d'universitats (LOU). Tot i admetre la necessitat de canvis, la comunitat universitària va rebutjar la reforma i la va interpretar com el que era: un atac sense precedents al sistema públic d'educació superior.

Aplicació de la doctrina del xoc

La LOU va substituir el principi de finançament per cohesió social pel finançament competitiu -sobre la base de rànquings d'elaboració externa- de les infraestructures i les plantilles. També va fixar el preu de les matrícules en funció del cost del servei, sense tenir en consideració cap criteri de compensació socioeconòmica. L'última paraula en l'aprovació dels pressupostos -la clau de la política universitària- va ser atorgada al consell social en detriment d'òrgans de govern més participatius com el claustre. Avui dia, el pressupost de la UNED ha de rebre el vistiplau d'un consell presidit per César Alierta, president de Telefònica; i de la Universitat Autònoma de Barcelona passa per Gabriel Masferrer, directiu pioner en la creació d'una xarxa hospitalària privada a Catalunya; a la Universitat de Barcelona, és Salvador Alemany, president de la companyia d'aparcarments Abertis, qui encapçala el consell social.

El màxim òrgan de govern de la UAB, el claustre, es va declarar en rebel·lia davant l'aplicació de la LOU. La Generalitat, però, es va afanyar a aprovar, l'any 2003, la llei d'universitats catalanes (LUC), versió catalana de la LOU. El seu preàmbul és prou explícit: "Les aportacions [econòmiques] de la Generalitat s'han de limitar a l'oferta universitària que es presta amb caràcter no empresarial, en previsió de la liberalització d'aquest sector en el marc de les negociacions en el si de l'Organització Mundial del Comerç".

L'any 2007, el govern del PSOE va aprovar la LOMLOU, una renovació de la LOU que pretenia minvar algunes friccions corporatives. Pocs mesos després, va veure la llum el primer decret de graus, que establia les pautes dels plans d'estudis de grau, de quatre anys de durada, amb una unitat de mesura destinada a afavorir l'intercanvi mercantil entre serveis educatius, el sistema de crèdits europeu, que comptabilitza tant la docència rebuda com el temps d'estudi de l'alumnat.

La banca, al govern dels campus

Entre 2001 i 2008, els carnets d'estudiant de les universitats públiques de tot l'Estat van esdevenir targetes de crèdit auto-

Manifestació contra la privatització de l'ensenyament, celebrada el 17 de novembre de 2005 / ORIOL CLAVERA

màticament. Universia, la plataforma d'expansió del Banco Santander en aquest àmbit, s'estenia fins a l'Amèrica del Sud. L'enorme influència de la banca i els seus interessos de captació de clientela en aquest mercat van conduir a un model de durada d'estudis més coherent amb l'ensenyament dels països on funcionava Universia que no pas amb la fórmula per la qual havien optat els membres europeus de l'OMC: el model 3+2.

La creació de condicions equitatives de competència entre universitats públiques i privades s'havia d'aconseguir mitjançant la contracció del finançament directe de la pública (via pressupostos generals i autonòmics) i a través d'un nou reparatiment dels ajuts indirectes. Des de 2007, el sistema públic de beques cobreix el preu públic dels estudis oficials independentment de si s'estudia en un centre públic o privat.

Precarització laboral del professorat

També es va voler reformar la *governança universitària* -aturada per l'efecte de les mobilitzacions- per prevenir la resistència al canvi i agilitzar l'aplicació del pla. La Fundació Coneixement i Desenvolupament -presidida per l'actual presidenta del Banc Santander, Ana Botín, i patrocinada per empreses i bancs com Inditex o Goldman Sachs- emetia informes sobre la "rigidesa" que implicaven els drets laborals del personal universitari. No és gens menyspreable la importància que es va donar a les anàlisis i acreditacions emeses per agències privades externes a la universitat. Aquests documents van servir com a pasta-naga per iniciar el procés de competició entre universitats per obtenir finançament públic; entre docents, es lluitava per una plaça estable en plena congelació de plantilles. Això va portar a la proliferació de figures laborals docents i investigadores amb moltes obligacions i pràcticament cap dret: personal tècnic de recerca renovat durant anys, projecte rere projecte, la figura del fals professorat associat i la proliferació de convenis de beques i pràctiques a empreses. ◀

3+2: el negoci dels màsters

Mentre s'encareixen els estudis per la via directa –taxes i preus de matriculació– i indirecta –eliminació de segones convocatòries, fort encariment de les segones i terceres matriculacions–, el govern del Partit Popular continua seguint el full de ruta, amb el nou decret de graus de 2015, que té com a objectiu formal l'homogeneïtzació amb Europa mitjançant la instauració de titulacions de tres anys de durada i d'estudis de post-grau de dos anys (el model 3+2).

El 2008, va predominar un interès d'apropament als mercats exteriors. Ara, el nou decret respon a una lògica d'expansió del negoci dels postgraus i el que han anomenat l'aprenentatge al llarg de la vida, la veritable gallina dels ous d'or. L'Associació Catalana d'Universitats Públiques ja va reconèixer, el 2009, que les antigues llicenciatures no equivalien a un grau si no es feia cap estudi posterior. Avui, es fa difícil defensar l'equivalència entre estudis de quatre o cinc anys de durada (enginyeries, llicenciatures) i carreres de tres anys, amb una vocació generalista i, quasi obligatòriament, abocades a la consecució d'un màster, el cost del qual oscil·la entre els 5.000 i els 20.000 euros.

Com advertien les mobilitzacions estudiantils, les regulacions no han

garantit preus populars. Alhora, els sindicats denuncien que s'ha instaurat una promiscuitat entre els sistemes públic i privat, al voltant d'una oferta en què es barregen màsters públics i màsters privats que es fan a les mateixes instal·lacions públiques i són impartits per professorat funcionari. Preguntada en un debat a AlternativaTV sobre si s'estaven derivant recursos públics per al profit privat de professorat funcionari promotor de màsters propis no homologats, Silvia Carrasco, actual vicerectora d'estudiants de la Universitat Autònoma de Barcelona, va respondre: "Si un professor fa tasques de gestió per a estudis que la Generalitat no vol reconèixer, se l'ha de remunerar".

Sigui com sigui, els obstacles que la Confederació de Rectors ha posat per a l'aplicació efectiva de l'estructura d'estudis 3+2 responen al problema d'uns terminis burocràticament massa curts, més que no pas a un qüestionament del caràcter de la reforma. D'altra banda, caldrà veure la capacitat de resposta de la comunitat universitària i de la societat en general per entorpir un full de ruta en què l'OMC –i els governs que executen els seus acords– no les contempli com a participants a les quals cal garantir un "tracte equitatiu".

Ocupació de la UAB el 2008 / DAVID DATZIRA

“Fa quinze anys, cremava el campus i no passava res”

Des de la promulgació de la LOU, l'estudiantat ha experimentat diverses reformes educatives, mobilitzacions i repressió policial. Sense un full de ruta clar, les militants només es defensen de les ofensives legislatives. El 14 de maig, el Sindicat d'Estudiants dels Països Catalans convoca una vaga contra el model 3 + 2

Celia Castellano
@17Mn

Les accions contra la LOU i contra el procés de Bolonya són dues fites d'un moviment estudiantil que, per a algunes veus, s'activa intermitentment

Segons la sociòloga Mar Griega, aquest activisme “és efímer perquè, quan ja has après a militar, marxes i continues fora de la universitat. Les bases sempre comencen de nou”

El moviment estudiantil universitari és, per tradició, una confluència de reivindicacions polítiques. Així ho demostren l'oposició a la guerra del Vietnam a Berkeley, la lluita per la transformació politico-social al París de 1968 o les brigades estudiantils contra el PRI de Mèxic. A l'Estat espanyol, el moviment estudiantil antifranquista neix oficialment el 1966 amb la creació del Sindicat Democràtic de la Universitat de Barcelona (SEDUB), que va guanyar l'hegemonia al Sindicato Español Universitario (SEU), òrgan oficial de la dictadura. Allà, hi conviuen fills i filles de tots els bàndols de la guerra, que van esdevenir l'avantguarda de l'oposició al règim gràcies a la massificació de la universitat i a l'ampliació de l'accés a les dones. “Hi havia estudiants vinculats al PSUC en la clandestinitat, però també cristians i altres sense una posició política clara”, explica Jordi Mir, director del Centre d'Estudis sobre Moviments Socials. El gener de 1969, el govern franquista va declarar l'estat d'excepció arran de les mobilitzacions posteriors al suposat suïcidi d'Enrique Ruano, estudiant i militant del Front d'Alliberament Popular, arrestat i interrogat per la brigada politico-social.

A finals dels 70, la lluita estudiantil va ser una expressió destacada dels incipients moviments feministes i ecologistes. Els anys 80, van tenir lloc diverses manifestacions contra la llei d'autonomia universitària (LAU), perquè entenien que propiciava la ingerència privada i reforçava el model jeràrquic d'universitat. Els 90, el moviment antiglobalització va afavorir la politització dels campus. El maig de 1993 van començar les primeres manifestacions a Catalunya davant les pujades del preu de les matrícules. El 14 de gener de 1999, es va fer una manifestació contra la visita del president espanyol del moment, José María Aznar, a la Universitat Autònoma de Barcelona (UAB). Dinou persones van resultar ferides durant les càrregues policials i, després, van ser con-

demnades pel Tribunal Superior de Justícia de Catalunya. A partir dels 2000, les reivindicacions van anar en augment, amb la promulgació de la llei orgànica d'universitats (LOU), el 2001, que suposaria el primer pas rellevant cap a la privatització de la universitat.

El moviment estudiantil a la Barcelona d'avui

Avui dia, la lluita estudiantil no aconsegueix nous drets, sinó que “defensa els aconseguits i sempre arriba tard”, afirma Eudald Calvo, un dels sis expulsats de la UAB arran de les mobilitzacions contra el pla Bolonya de 2008. L'explicació recurrent d'aquesta problemàtica és que el moviment és una escola de militància d'una durada determinada, fet que dificulta l'establiment d'una estructura fixa d'activistes amb experiència. “El moviment és efímer perquè, quan ja has après a militar, marxes i continues la militància fora de la universitat. Les bases sempre comencen de nou”, assegura Mar Griega, sociòloga i professora de la Facultat de Ciències Polítiques de la UAB. Mir afegeix que es tracta d'un moviment cíclic. “S'esperava una resposta més gran davant l'apujada d'un 66% del preu de les matrícules per part de la Generalitat el 2012. La potència de les assemblees i el sindicalisme crític han minvat”, apunta.

Pol Larranza, que va ser membre de la Federació d'Estudiants Anarquistes i estudiant de la UAB, afirma que, sovint, la mobilització és més aviat “una manera de sentir que es fa alguna cosa”. “A més, el moviment estudiantil és intermitent: hi ha mesos de mobilització i mesos en què no n'hi ha, per les vacances i els exàmens”. Larranza emfatitza: “Es pretén emprendre una lluita a llarg termini, però no es tenen els recursos ni la planificació ni la formació per esdevenir un subjecte polític propi. No es plantegen projectes duradors. Alguns militants es cremen i els altres marxen en acabar la carrera o es queden com a líders eterns que bloquegen el relleu genera-

Tancada a la
UB el 2008
/ ALBERT GARCIA

Manifestació estudiantil celebrada el maig de 2013
/ PAU BARRENA

cional", explica. "Tampoc no hi ajuda el fet que els professors no donin suport als estudiants, perquè es troben en un espai cada vegada més competitiu", afegeix Mir. Larranza coincideix: "Actualment, el moviment no té consciència de classe social. No existeix una aliança entre professors, estudiants i treballadors. Cada col·lectiu lluita pels seus interessos i, entre els estudiants, hi ha divisions per motius polítics".

Griera assegura que, vint anys enrere, com a norma general, les militants no tenien interessos partidistes, malgrat la presència tradicional d'organitzacions vinculades als partits com la Federació Nacional d'Estudiants de Catalunya -vinculada a CiU- o l'Associació de Joves Estudiants de Catalunya, del PSC. "Durant els 90, hi havia el consens que els partits polítics no marcaven el full de ruta del moviment. El Sindicat d'Estudiants de Madrid, molt centralista i vinculat al PSOE, tampoc no era benvingut. Això va fer que la lluita fos transversal. Ara, és difícil trobar gent que no formi part de partits polítics o hi sigui molt propera", explica.

La repressió, en augment

Griera es va mobilitzar contra la LOU, el 2001, i contra Bolonya, el 2008. Percep que, des de llavors, la repressió ha anat en augment. El 1977, el sociòleg Sydney Tarrow definia l'estructura d'oportunitats polítiques com el seguit de condicions estructurals o conjunturals favorables a l'aparició d'un moviment social. Segons la teoria de Tarrow, amb l'increment de la repressió, els costos de la mobilització també creixen. "Fa quinze anys, la universitat encara era concebuda com un espai de dissidència. El campus cremava i no passava res", afirma Griera. "No existia un discurs explícit a favor de les accions més disruptives, però tampoc es criminalitzaven ràpidament. Durant els anys 90, normalment, la policia no entrava als campus perquè la imatge recordava els temps de

la dictadura franquista. Ara mateix, és estrany no veure els furgons durant les jornades de vaga".

Mercè Mauri, antiga estudiant de la UB, recorda que, el 2001, es van fer manifestacions contra la LOU de més de 100.000 persones. "Les mobilitzacions van generar cert consens entre estudiants i institucions educatives: els governs de la UAB i la UdG es van declarar insumisos a la llei", recorda. Mauri no va viure cap episodi repressiu que constituís un punt d'inflexió, tot i que es van aplicar expedients disciplinaris. Amb la lluita contra Bolonya, es va produir un salt qualitatiu. El 20 de novembre de 2008, després d'una manifestació amb càrregues policials a Barcelona, desenes d'estudiants van ocupar l'edifici històric del rectorat de la UB, on es van estar fins al 18 de març de 2009, quan els Mossos d'Esquadra els van desallotjar amb violència. L'endemà, es va convocar una manifestació que va acabar amb més de 200 estudiants ferides per la Brigada Mòbil i diverses detencions. El llavors director general dels Mossos d'Esquadra, Rafael Olmos, va ser destituït. El conseller d'Interior era Joan Saura, llavors president d'ICV.

"A la UAB, les mobilitzacions contra Bolonya van aturar les classes a la Facultat de Lletres durant quatre mesos. Set facultats van ser ocupades. El rectorat va obrir 33 expedients a 31 persones i va expulsar-ne sis", rememora Calvo. El 4 de març de 2008, els Mossos van entrar a Lletres, van treure'n els vaguistes arrossegant-los per terra i van carregar contra els concentrats. "Set estudiants van seure a la banqueta, acusats de desordres públics, i dos d'ells d'agressions a un membre de l'equip de seguretat", afirma Guifré Bombilà, expulsat de la universitat durant un any i condemnat a dotze dies d'arrest domiciliari. La UAB va retirar la denúncia, però la fiscalia va continuar amb el cas. "Era la primera vegada que el moviment patia expedients sancionadors. La resposta va ser netament policial perquè no tenien arguments polítics", apunta Jordi Juan, advocat d'alguns

dels expedientats i membre de la ja desapareguda Coordinadora d'Estudiants dels Països Catalans (CEPC).

Represàlies a l'ocupació del rectorat de la UAB

Actualment, hi ha una denúncia penal contra 25 estudiants de la Coordinadora d'Assemblees de Facultat (CAF) de la UAB per l'ocupació del rectorat entre el 17 d'abril i el 17 de maig de 2013. L'acció reivindicava l'execució de les mocions aprovades al Claustre de la UAB i s'oposava a l'elecció del nou rector, Ferran Sancho. "Eren reivindicacions molt clares. Demanàvem la fi de la presència policial al campus durant les jornades de lluita, pressupostos participatius, transparència econòmica i que l'apujada del 66% de les taxes es revertís. Mai no es va plantejar com una ocupació que durés un mes, perquè pensàvem que negociaríem", afirma Bàrbara R., una de les 25 estudiants denunciades. El 16 de maig de 2013, Sancho va donar permís als Mossos per accedir al campus, però l'entrada no es va efectuar. L'endemà, les estudiants van abandonar el recinte.

Al sumari judicial contra les estudiants, s'imputen els fets de violació de domicili jurídic, agressions físiques i verbals, vandalisme, desordres públics i robatori amb força de material universitari, amb una estimació total -en costos econòmics- de 402.734 euros. A l'escrit, hi apareixen frases com: "El denunciat feia gestos intimidatoris amb una pala de ping-pong". Ermengol Gassiot (professor i secretari general de la CGT de Catalunya) i un membre del Personal d'Administració i Serveis també estan denunciats per agitació política. A la denúncia, la vicerectora d'Estudiants i Cooperació i membre d'ICV Sílvia Carrasco -testimoni al procés contra les estudiants contràries a Bolonya de 2008, quan era vicedegana de la Facultat de Lletres- es presenta com a part de l'acusació. "El 2013, no vam aconseguir les reivindicacions i la institució va aprofitar per desvirtuar el moviment estudiantil, però l'ocupació del rectorat va ser una escola de formació política intensiva. L'aprenentatge no ens el pot treure ningú", conclou Bàrbara R. ◀

Lyda Fernanda

“Hi ha un patró de violació dels drets humans per part de les transnacionals”

El mes de juny passat es va aconseguir una fita històrica. L'ONU va aprovar una resolució per lluitar contra les violacions dels drets humans perpetrades per multinacionals, tot i que molts països europeus, els Estats Units o el Japó s'hi van oposar. Lyda Fernanda, de la xarxa internacional d'activistes investigadores Transnational Institute (TNI), assegura que l'acord significa reconèixer els crims i dona un impuls a les comunitats en lluita, encara que l'avenç sigui insuficient. Ara, s'haurà de crear un grup de treball intergovernamental per, en un termini de dos anys, elaborar normes internacionals vinculants. Fins ara, l'espai habilitat per fer justícia és el Tribunal Permanent dels Pobles, de caràcter no governamental, que examina les violacions sistemàtiques dels drets. El TNI és una de les organitzacions que hi participa i que, des de 1974, posa la lupa en les pràctiques empresarials i proposa alternatives.

Gemma Garcia
@gemma_g_fabrega

En el darrer Tribunal Permanent dels Pobles celebrat a Ginebra (Suïssa), van aparèixer noms de diverses empreses com Chevron, Shell o Coca-Cola. Les grans multinacionals tenen conductes semblants?

De fet, la sentència del tribunal que vam celebrar a Madrid el 2010 diu que hi ha un patró sistemàtic i sistemàtic de violació dels drets humans per part de les transnacionals. A través dels 48 casos presentats aleshores, ja s'evidenciava que els crims ecològics, econòmics i de lesa humanitat no són aïllats, sinó que es repeteixen. A més, no solament els cometien les empreses europees a l'Amèrica Llatina. Trobem aquest patró a escala global: no només al Sud, també al Nord.

La gent que ho denuncia també és perseguida. Es pot demostrar la responsabilitat de les empreses en aquestes represàlies?

No és casualitat que els objectius siguin líders i lideresses de comunitats que oposen resistència als megaprojectes, com la construcció de mines o carreteres. A Guatemala, s'està assassinat gent i la complicitat de l'Estat és evident. Qui resisteix és assassinat o judicialitzat, dos dels mecanismes que utilitzen les empreses per expandir-se pels territoris i destruir la comunitat i l'organització social. És molt difícil demostrar l'autoria dels crims. Malgrat tot, les comunitats continuen organitzant-se mitjançant consultes populars.

Quin grau d'impunitat hi ha davant les pràctiques que denuncien les comunitats?

Desgraciadament, la impunitat és molt elevada. El Tribunal Permanent dels Pobles (TPP), la continuació dels Tribunals

Russell, sorgeix davant l'absència de justícia per a les comunitats afectades. El Tribunal és un espai on poden expressar i presentar les seves denúncies, ser escoltats i escoltades. Això ja és un avenç en la recerca de justícia. En alguns casos, s'han presentat denúncies als jutjats formals, però normalment topen amb moltes traves i s'obvien els testimonis. Hi ha un espai molt ampli per a la defensa de les transnacionals. Un dels casos més sonats és el dels vessaments de petroli de Shell al delta del Níger. Davant la denúncia d'un grup d'organitzacions, les corts van arribar a dir que no tenien jurisdicció i que la responsabilitat era de Nigèria. Després de diverses dilacions, es va acceptar el cas i, finalment, s'ha produït una sentència a favor de les comunitats. No es reconeixen els crims, però això significa un avenç. Perquè és tracta d'un cas excepcional, perquè la norma general és la impunitat. No solament falten escenaris on demanar justícia: quan hi són, s'evadeixen responsabilitats.

De fet, en el cas del Rana Plaza (l'esfondrament d'una fàbrica tèxtil a Bangla Desh), hi ha empreses que encara no han complert els acords d'indemnització.

Aquests acords s'havien criticat des de diverses organitzacions. Eren voluntaris i sorgien de l'impacte que van tenir els fets en l'opinió pública, de la necessitat d'un rentat d'imatge corporatiu. L'acord no canviava les condicions de treball d'una majoria de dones a Bangla Desh i la indemnització era força precària. No s'estaven resolent les causes reals de l'accident. A sobre, les empreses no han acabat de pagar. A més, era important que assumissin que tenien responsabilitats en la subcontractació, però això no es va aconseguir. Quan els col·lectius exigeixen justícia, topen amb una paret. Troben

estats còmplices, tant al Nord com al Sud, i tribunals que no tenen jurisdicció o que no en volen tenir. De totes maneres, creiem que s'han d'esgotar les instàncies nacionals i regionals, exigir que funcionin i compleixin el seu deure. Però continuen faltant instàncies, per això s'està avançant en la creació d'un tractat vinculant per jutjar les transnacionals.

Quan hi ha sentències desfavorables, com es burlen les condemnes?

Chevron-Texaco és un cas emblemàtic de com actuen les multinacionals, de com utilitzen els mecanismes comercials per evadir la justícia, continuar cometent crims i assegurar-se els beneficis. Chevron va contaminar i destruir el territori, va generar malalties i desplaçaments a l'Equador, fins i tot incomplint les normes de la mateixa empresa als Estats Units. Les comunitats van posar una demanda davant el tribunal del país, que va sentenciar a favor. Però Texaco ja s'havia retirat de l'Equador. A més, es va fusionar amb Chevron i va canviar la seva identitat jurídica, fet que va provocar que el procés judicial hagués de tornar a començar. A banda de les dilacions, l'empresa ha perseguit i criminalitzat les comunitats, que han estat denunciades per ser *terroristes*, han estat amenaçades... Chevron també va demandar el govern de l'Equador davant el Centre Internacional d'Arranjament de Diferències Relatives a Inversions (CIADI), una institució del Banc Mundial. Acusava el govern d'haver fet una expropiació indirecta argumentant que el tribunal que va fallar a favor de les comunitats estava viciat i que s'havia malmès la seva imatge pública. La petroliera demana prop de vint milions de dòlars, una indemnització altíssima en relació amb el PIB del país; és

a dir, no només no compleix, sinó que demanda. Chevron pot denunciar l'Equador en virtut d'un tractat d'inversions en el qual -tot i que no arriba a cobrir el país latinoamericà- es pot emparar perquè aquest inclou una clàusula per poder recórrer als tribunals d'arbitratge internacionals.

Com es garanteix que els tribunals d'arbitratge -que resolen les demandes de grans empreses contra els estats- siguin equànimes?

El mecanisme Solució de Controvèrsies entre Inversors i Estats (ISDS, en anglès) es vol incorporar al Tractat de Lliure Comerç i Inversions (TTIP). És una mesura que ja existeix a tots els tractats de comerç i inversions i permet que les multinacionals denunciïn els estats quan les regulacions les perjudiquen. En el cas de la Unió Europea, el sistema està inclòs als tractats bilaterals d'inversions d'estats membres perquè, fins ara, la Comissió Europea no tenia autorització per negociar. Sota l'argument fal·laç que la clàusula és necessària amb els països del Sud perquè els sistemes jurídics són incomplets i corruptes, es posa en igualtat de condicions jurídiques els estats i les empreses, en virtut del dret comercial. Permeten que les empreses demandin els estats davant d'uns centres internacionals, el més conegut dels quals és el CIADI. Per resoldre la demanda, es crea un tribunal amb tres àrbitres internacionals: un designat per cada part i el tercer de comú acord. Si no hi ha consens, és el centre (el CIADI, per exemple) qui el proposa. Sota aquestes condicions, és impossible que siguin equànimes. Els àrbitres tenen un incentiu per legislar a favor de les empreses perquè són les demandants i, per tant, són garantia de feina. Alhora, s'ha demostrat que alguns àrbitres tenen vincles amb les empreses:

“

El Tribunal Permanent dels Pobles (TTP) sorgeix davant l'absència de justícia per a les comunitats afectades per les grans empreses

Amb tot, creiem que s'han d'esgotar les instàncies nacionals i regionals, que s'ha d'exigir que funcionin i compleixin el seu deure

”

FOTOGRAFIES DE L'ENTREVISTA:
SERGI PUJOLAR

són o han estat part dels seus consells d'administració. Per acabar, les mateixes normes del CIDAI estan fetes per afavorir les empreses: si l'Estat guanya, igualment ha de pagar una part del cost de l'arbitratge; si perd, ha de pagar una indemnització i totes les despeses. En qualsevol cas, les demandes estan afectant els pressupostos nacionals.

El risc d'haver d'assumir els costos situa les empreses en una posició de força per condicionar la legislació?

Ha passat. L'arquitectura de la impunitat posa els drets de les transnacionals per sobre dels pobles. En la gran majoria dels casos, una legislació que podria afavorir la comunitat és objecte de demandes. Fins i tot a Grècia, unes empreses van demandar l'Estat per la renegociació del deute. Un exemple és el de Philip Morris, que va denunciar l'Uruguai per obligar a advertir que fumar és perjudicial per la salut als paquets de tabac. L'empresa s'empara en un tractat bilateral d'inversions amb Hong Kong, on té una empresa pantalla. Es disposava a demandar Malàisia pel mateix, però, finalment, el govern va decidir tirar enrere la mesura. En lloc de legislar pensant en la població, es pensa a evitar una demanda de les multinacionals. L'Estat comença a regular defensivament i no està complint la seva funció de garant de drets.

Aleshores, les empreses s'acaben emparant en la llei i no saltant-se-la?

Quan parlem de l'arquitectura de la impunitat ens referim, principalment, als tractats de lliure comerç i inversions i, també, a tota la xarxa de tractats o de legislacions que es van adaptant a favor de les transnacionals. En el cas colombià, es parla de seguretat inversionista, d'adaptar una sèrie de lleis per oferir garanties a la inversió estrangera: que paguin menys impostos, obtinguin incentius i l'Estat garanteixi que no hi haurà irrupció de les comunitats. Ens alguns casos, la policia defensa els projectes de les empreses. A Colòmbia, el codi de mines i la legislació ambiental s'han reformat per permetre que tot el territori pugui entrar en concessió. Hi ha un cas emblemàtic de fa uns tres anys, quan la minera canadenca GreyStar volia extreure or en una font natural d'aigua que proveeix una ciutat mitjana. Finalment, arran de les mobilitzacions, no es va concedir la llicència ambiental; ara, però, s'ha reformat la legislació, l'empresa ha canviat de nom i sembla que s'ha obert un procés per concedir-la. Aquest és un exemple clar que no es viola la llei, però sí que s'afecten les comunitats i la natura. Els tribunals populars són necessaris perquè, tot i que potser

les corporacions no infringeixen lleis nacionals, estan cometent crims econòmics, ecològics i socials contra la humanitat.

Per vosaltres, quins principis haurien de regir un tractat per fer front als abusos empresarials?

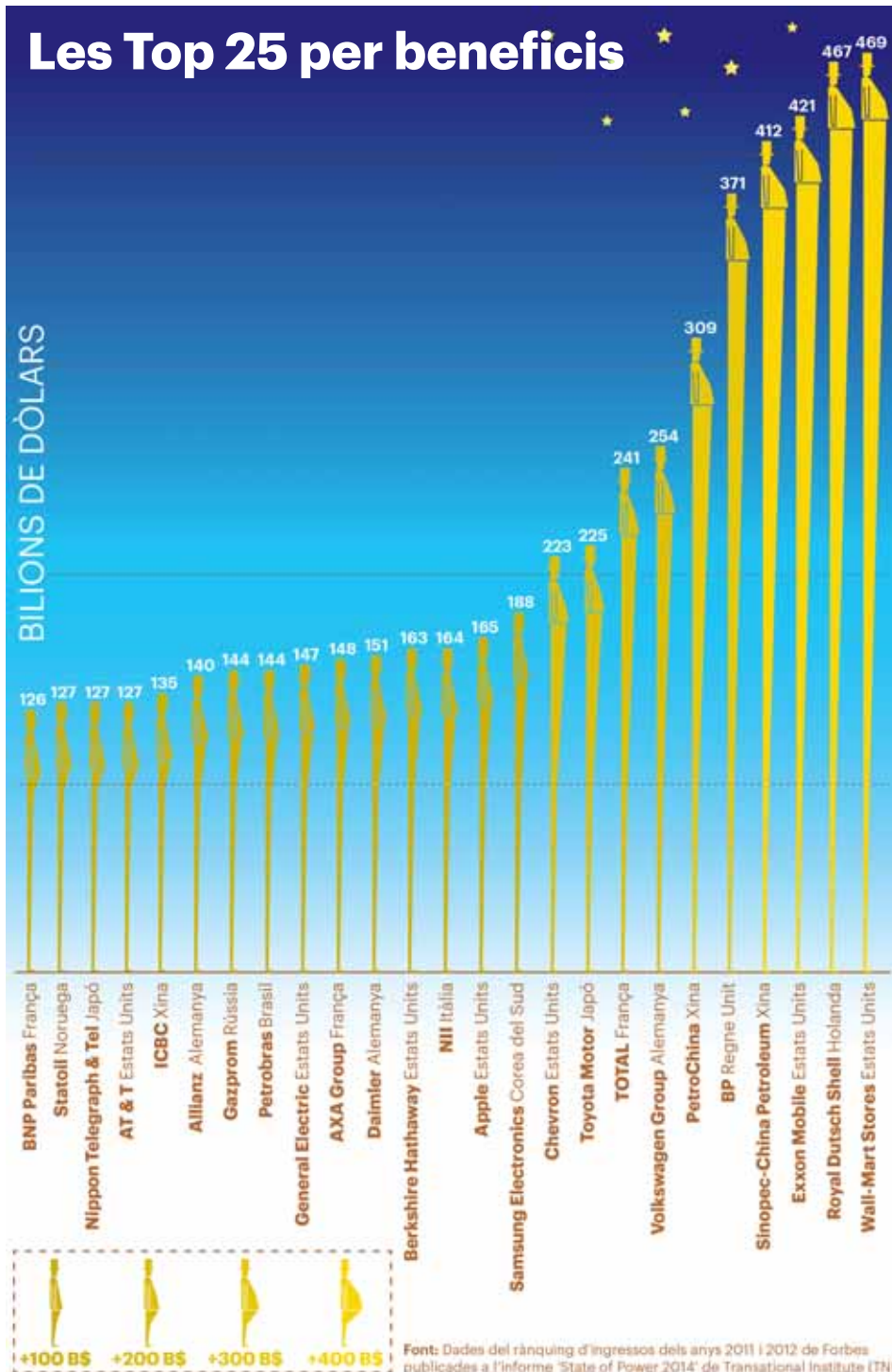
La campanya global per desmuntar el poder corporatiu proposava un tractat dels pobles davant les transnacionals des de feia molt temps. La proposta incorpora dues dimensions: una jurídica i una altra d'alternatives. La primera està desenvolupant principis que garanteixen la universalitat dels drets humans i, a més, fan que aquests prevalguin per sobre de qualsevol altre dret. L'objectiu és que es condemni la casa matriu i els directius, no només les filials. Que els tribunals d'arbitratge no puguin regir sobre aquests drets. Que es reconeguin els escenaris de justícia a escala nacional i regional. En l'apartat de les alternatives, s'aborda com ens imaginem una societat sense el poder corporatiu, com entenem la democràcia, la sobirania o la plurinacionalitat i com definim una nova economia en harmonia amb la natura. En el cas de Catalunya, la llei d'acció exterior hauria de servir per definir com es pot demanar justícia a les transnacionals. ◀

“

Els tribunals d'arbitratge internacionals tenen un incentiu per legislar en contra dels estats i a favor de les empreses, perquè aquestes són les demandants i, per tant, són garantia de feina per als àrbitres

”

Les petjades de les grans corporacions

Crims, sancions i abusos

APPLE
ESTATS UNITS / PRODUCTES ELECTRÒNICS

Acusada, a través d'un vídeo de la BBC i de l'organització China Labour Watch (CLW), d'explotar treballadors i treballadores a les fàbriques de la Xina.

CHEVRON
ESTATS UNITS / PETROLIERA

Acumula diverses demandes per delictes contra els drets humans i el medi ambient a l'Equador, el Brasil, Myanmar i Califòrnia. El vessament de petroli a l'Amazònia equatoriana va ser un dels més greus de la història. Va malmetre les collites i va afectar la salut pública.

BANK OF AMERICA
ESTATS UNITS / BANCA

Va comercialitzar i vendre actius financers sustentats per hipoteques escrombraria. Va rebre la sanció econòmica més elevada que mai hagin imposat els Estats Units a una entitat financera per haver estafat i enganxat clientes i inversores.

ROYAL DUTCH SHELL
PAÏSOS BAIXOS / PETROLIERA

Només el 2014, l'empresa va informar de 204 vessaments al delta del Níger. Ha estat portada a judici per vessaments anteriors. El 2009, va ser acusada d'haver instigat, planejat i finançat la campanya de saquejos, violacions, destrucció, tortures i assassinats a Ongoni (Nigèria) entre 1993 i 1994.

SAMSUNG ELECTRONICS
COREA DEL SUD / ELECTRÒNICA

El Ministeri de Treball del Brasil va acusar l'empresa d'imposar jornades laborals de fins a quinze hores sense dies de descans. El president del grup Samsung, Lee Kun-hee, va haver de dimidir després de ser acusat d'evasió fiscal. Dos anys més tard, el 2010, va ser indultat i va tornar al capdavant de la companyia.

VOLKSWAGEN GROUP
ALEMANYA / AUTOMÒBIL

El gegant de l'automòbil ha protagonitzat diversos judicis, en què diferents càrrecs directius han estat acusats de desfalcs i escàndols de corrupció per oferir viatges de plaer, serveis sexuals i suborns al comitè d'empresa amb la finalitat d'evitar l'oposició dels sindicats. L'empresa també va ser acusada de cometre espionatge industrial contra General Motors.

TOTAL
FRANÇA / PETROLIERA

La petroliera està acusada d'alimentar la dictadura militar birmana i de ser còmplice de crims comesos en aquest país. En diverses ocasions, ha contractat la junta militar per desenvolupar tasques de seguretat. Juntament amb altres empreses, va ser acusada de subornar funcionaris iraquians per aconseguir contractes durant el govern de Saddam Hussein.

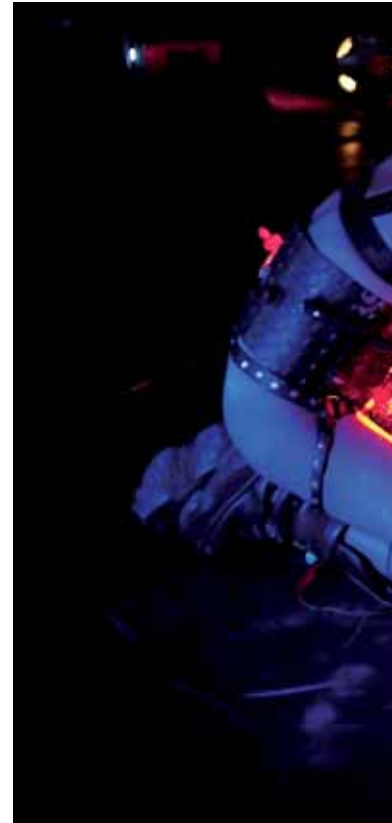
* Basat en l'informe 'State of Power 2014' del Transnational Institute (TNI)

Drets humans Medi ambient Finances Evasió fiscal

Postporno: un altre porno (activista i feminista) és possible

Molts dels espais barcelonins on s'havia desenvolupat aquesta tendència han desaparegut. Algunes de les seves defensores, i nous grups, continuen treballant-la

Marta Molas
@martathegoodone

Annie Sprinkle agafa un espècul ginecològic i mostra el seu coll uterí al públic en primer pla. "Mireu, això és pur sexe", els crida. Amb aquesta *performance* i el seu llibre *Postporno Modernist*, el vocable postporno va esdevenir famós. Sprinkle l'havia manllevat del també artista Wink van Kempen, que als anys 80 usà la paraula per denominar un conjunt de fotografies de contingut explícit, però sense objectiu masturbatori, sinó paròdic i crític. També actriu porno, Sprinkle inicia el que ara es coneix com a postporno: manifestacions artístiques relacionades amb la sexualitat que aspirin a altres imaginaris més enllà del porno tradicional.

"No crec que puguem parlar de moviment pròpiament dit, sinó d'una sèrie de persones i col·lectius amb inquietuds comunes", explica Urko Post Op

Barcelona va ser, durant molts anys, capital del postporno. Lucía Egaña, a qui la majoria d'implicades consideren la teòrica del grup, ho explica com "un fet contextual". "Crec que va ser una suma de coses: per un costat, persones que volien experimentar amb expressions artístiques que estiguessin vinculades a l'activisme polític; per l'altre, la presència i el treball de Paul B. Preciado van ser força rellevants per facilitar trobades en espais institucionals, que es van alternar amb activitats a espais autogestionats i domèstics", argumenta.

L'any 2003, Preciado -màxim referent en teories *queer* i de gènere- decideix portar un seminari anomenat *Marató postporno* al MACBA. Així començava a Barcelona, de manera oficiosa, el moviment més modern, feminista i polític de què ha gaudit la sexualitat fins ara. Altres veus com Diana J. Torres -també coneguda com Diana Pornoterrorista- o Urko Post Op apunten que aquest esclat ja s'estava covant a la Barcelona preturística: al local nocturn La Bata de Boatiné (1992-2014), tristament conegut per les batudes policials en dates tan assenyalades com el Dia de l'Orgull, hi bullia el postporno qualsevol dia fred de borratxera calenta.

"No crec que puguem parlar de moviment pròpiament dit, sinó més aviat del fet que una sèrie de persones i col·lectius que tenim inquietuds comunes respecte a pràctiques sexuals i cossos dissidents hem coincidit en alguns espais temporals i geogràfics", explica Urko Post Op. Ell@ forma part de Post Op, un grup interdisciplinari relacionat amb la investigació de gènere i la postpornografia. Entre els seus darrers treballs, trobem una xerrada sobre imaginaris pornogràfics a les Jornades Bizarras de Iruña o el projecte Pornortepedia, un espai per pensar i generar joguines i pròtesis amb una finalitat sexual per corporalitats dissidents.

Post Op és un dels col·lectius més vius de l'actualitat i, durant molts anys, va estar radicada a Barcelona. Com Quimera Rosa, dues persones que continuen amb el postporno, però que han marxat de la ciutat i ara fan *performances* i tallers per Europa. Diana Por-

noterrorista també treballava, vivia i follava a Barcelona. Ara, s'està a Mèxic i explica els motius de tanta desbandada: "Barcelona era una llar, però ha passat a ser indesitjable. Moltes estàvem vinculades a les persones afectades pel muntatge del 4F i, des d'aleshores, el vincle amb la ciutat se n'ha anat. Barcelona, avui, és un parc temàtic i han desaparegut sistemàticament els centres socials on havia nascut el postporno: Can Vies, La Rimaia, el Bahía... Només queda l'Hangar... perquè no és *okupa*". Ara, el postporno també viu en altres zones. O.R.G.I.A., quatre dones que plantegen investigacions i creacions artístiques sobre qüestions de gènere, sexe i sexualitat, treballen des de quatre ciutats diferents. Actualment, estan bolcades en el Projecte MNH, que es podrà veure aquest estiu al Centre de Cultura Contemporània Octubre de València.

És porno el postporno?

Ho és? Tenen el mateix fi? Comparteixen l'objectiu d'excitar? Amarna Miller, Premi Nimfa a la millor actriu porno de 2014, opina que no. I això que entén, lloa i defensa el postporno, però li sembla "art o discurs polític, no pornografia". "La seva finalitat no és l'excitació. Porteu-me deu persones a qui els exciti. Si vols excitar de forma alternativa, porta'm un vídeo de làtex o noies ballant el *hula hoop*. Per mi, el que és porno és a l'ull de l'espectador i aquest és relatiu, però el meu ull pornogràfic em diu que aquestes pràctiques no són pornografia", conclou Miller.

Urko Post Op assenjala nous ingredients del postporno: "No busca solament l'excitació sexual, sinó que cerca que aquesta també es produeixi a través de l'humor, la ironia i el discurs crític. L'imaginari pornogràfic tradicional ens marca què són pràctiques sexuals i què no, com ha de ser un cos de dona i d'home, què és desitjable i què no ho és... En sexualitza uns, i n'invisibilitza d'altres. Perpetua rols i estereotips. La nostra resposta és generar un altre imaginari que parli d'altres cossos, identitats i pràctiques més properes als nostres desitjos i afinitats". Diana Pornoterrorista afe-

/ RODRIGO VAN ZELLER

/ ELISE CHARBEY

Post Op i Quimera Rosa, al Museu Reina Sofia de Madrid / ANTONIO ARCARO

Promoció de la Muestra Marrana, festival d'obra postpornogràfica / LUCÍA EGAÑA

geix: “És un èxit que no *posi* a la gent que només cerca més del mateix. L'excitació apareix en altres llocs allunyats dels genitals”.

Fer política del porno

És necessari, avui, el postporno? En temps de canvis i repressió com els que estem vivint, segurament, més que mai. Segons Urko Post Op: “És intrínsecament polític. Creiem que, a través d'aquest activisme, es poden generar canvis, nous desitjos, pràctiques i aliances. El postporno cerca ampliar imaginaris, empoderar i visibilitzar cossos desitjables i desitjosos que, fins ara, eren ignorats o mostrats com a cossos abjectes per la indústria *mainstream*. Cerca desestabilitzar els pilars de sexe, gènere i normalitat corporal que sustenten aquesta societat heteropatriarcal capitalista”. Egaña encoratja tothom a trobar la seva pròpia experiència: “El que pot aportar el postporno és obert, no vull determinar les lectures a conceptualitzar les seves possibles experiències. A mi, em va fer repensar moltes coses, pràctiques i costums: experimentar, alterar i ampliar el meu desig, trobar altres vies per a l'activisme feminista, apropar-me al programari lliure i drogar-me una mica més”.

A aquest moviment, altament feminista, de vegades se l'ha acusat d'estar fet només per i per a dones. “Als homes, els resulta més difícil qüestionar la seva sexualitat. Quants es deixarien obrir el cul? Des de la masculinitat normativa, és difícil: un té molts privilegis i són difícils de cedir. Per exemple, quan difoníem el documental *Mi sexualidad es una creación artística*, els nois es queixaven que se sentien exclosos perquè no apareixien al *docu*. I Lucía els responia: “No t'agrada el que has vist? Doncs fes tu postporno!””, explica Diana Pornoterrorista.

El postporno avui

Lucía Egaña ironitza sobre si el postporno no deu estar passat de moda ja, “atès que s'ha estandarditzat; la gent l'ha definit

com una cosa específica; l'han definit abans de posar-lo en pràctica i, així, les coses perden potència”. Certament, aquesta paraula ja és història per a moltes activistes que van ser claus pel moviment. És el cas de Maria Llopis, una valenciana resident a Barcelona durant molts anys que, el 2010, va escriure una guia fantàstica, *El postporno era eso*. “Actualment, el meu projecte és *Maternidades Subversivas*, un llibre i documental sobre el poder revolucionari de la maternitat. Hi tocaré temes com el part orgàstic, la lactància com a acte sexual o la maternitat transsexual, entre d'altres. Del postporno, no sé ni què dir-te'n, perquè fa tant de temps que estic fora de joc... Quan vaig escriure el llibre, ja estava passant pàgina. Per a mi, ha estat una evolució lògica”, explica.

Urko Post Op ens parla de “continua evolució i ampliació” i ens explica: “Per exemple, l'any passat, es va fer la primera peli postporno de l'Estat entre activistes postporno i activistes amb diversitats funcionals, *Nexos*. Sota el nom que es vulgui, continua sent necessari generar aliances entre diferents col·lectius que no encaixem en els paràmetres de normalitat corporal i que ens empoderem des de la monstruositat”.

Altres grups continuen treballant-hi. A Europa, els col·lectius Quimera Rosa, Post Op, O.R.G.I.A. o Zorra Bonheur encara breguen; a les Amèriques, ressonen grups com La Pocha Nostra, La Fulminante o Leche de Virgen Trimegisto. A cavall entre ambdós continents, Diana Pornoterrorista també dona guerra: acaba de publicar el manual *Coño Potens* (vegeu entrevista al web de la *DIRECTA*) i cogestiona, amb Egaña, la Muestra Marrana. Aquest festival gratuït d'obra postpornogràfica ha passat de les 70 espectadores de la primera edició a les 1.500 de 2014; enguany, se celebrarà a Mèxic el mes de juny. Egaña ens diu: “Rebem curts de molts indrets del món i el que uneix tots els vídeos és que estan fets casolanament i són experimentals. Per això, encara podem dir que el postporno no és mort”. ◀

Les artistes i activistes parlen d'una activitat política que vol ampliar imaginaris i repensar les convencions de normalitat pròpies de la societat heteropatriarcal

MÉS INFORMACIÓ:

anniesprinkle.com/
besameelintro.blogspot.com
mariallopis.com/
muestramarrana.org
postop.es
pornoterrorismo.com
quimerarosa.net/
relatosmarranos.wordpress.com/
yeswefuck.org/

Tributar en temps de crisi

Laia Manté Majó

Advocada fiscalista al Col·lectiu Ronda
@laiam2

Les mesures fiscals dels darrers anys només buscaven l'estabilitat pressupostària exigida per Europa

El govern s'ha decidit a fer rebaixes impositives precisament (quina casualitat!) quan s'acosten eleccions

Com cada any en aquestes dates, ens toca passar per caixa i fer comptes amb l'Estat per les rendes obtingudes durant l'any anterior. Tot i que alguns ja fa temps que ens intenten fer creure que es divideixen els famosos brots verds, aquests, més virtuals que reals, no s'han manifestat en el principal impost que ara liquidarem. Això sí, amb la vista posada a les properes eleccions generals, vam acomiadar el 2014 amb una allau de reformes i millores de l'IRPF. Tot i que algunes ja les hem pogut començar a tastar (per la via de la reducció de les retencions o de l'avançament d'algunes deduccions, com les vinculades a famílies nombroses o a discapacitats), no serà fins la campanya de 2016 que en podrem valorar els efectes reals. I és que, malauradament, tot i que la seguretat jurídica en aquesta matèria seria altament desitjable, la regulació fiscal està totalment condicionada pels calendaris electorals i per la necessitat de quadrar els comptes.

Pressupostos en temps de crisi

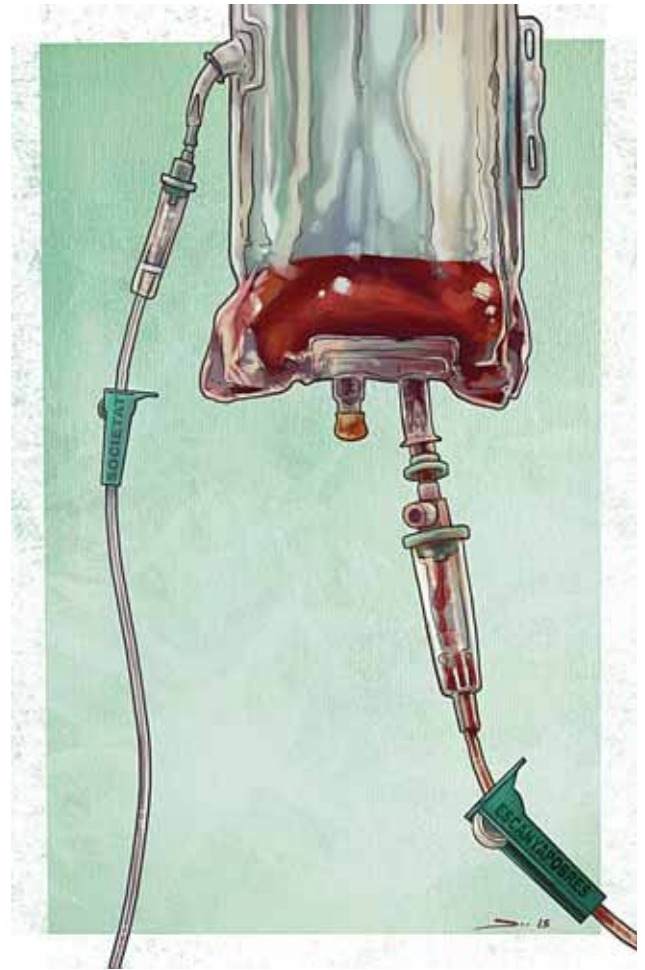
Respecte a la necessitat de quadrar els comptes, és evident que, en època de crisi, minva el consum, es destrueixen llocs de treball... i, per tant, la recaptació disminueix de manera important (s'ha calculat que ho va fer en un 17% entre 2007 i 2013). En aquests contextos, l'Estat té un greu problema per arribar a cobrir les despeses que ha consolidat. Com ho arregla? Doncs, retallant per allà on li sembla per reduir despeses i apujant els impostos per augmentar els ingressos.

Només cal mirar enrere per veure que, just després de guanyar les eleccions generals de 2011, el govern espanyol va aprovar una sèrie de mesures "temporals" que comportaven uns increments importants en els tipus de l'impost de l'IRPF (i situaven Espanya al quart lloc de la UE en tipus màxims d'aquests impost, fet que trencava la tendència a la baixa que, fins aleshores, havia tingut) i altres mesures més definitives i força dramàtiques, com les pujades en els tipus de l'IVA o la desaparició de la deducció per habitatge habitual (element molt important, durant anys, dels IRPF de molts ciutadans).

Així, tot i els discursos sobre la voluntat de reactivar l'economia i l'ocupació, les mesures fiscals adoptades els darrers anys han tingut com a únic objectiu aconseguir l'estabilitat pressupostària exigida per Europa. I sempre s'ha fet a càrrec d'uns contribuents ja maltractats, els quals, a més de veure com se'ls apujaven els impostos, veien com se'ls retallaven els serveis. Les autonomies, totalment ofegades pel descens d'un dels seus impostos principals (el de transmissions patrimonials, vinculat a la compra d'immobles), han hagut d'aguditzar l'enginyer per crear nous impostos (a Catalunya, n'hem estrenat deu) sota l'ombra del dubte: realment, seran rendibles o costarà més el farciment que el gall?

Electoralisme fiscal

L'altre factor que posa en greu perill la seguretat jurídica que hauria d'inspirar el sistema tributari, segons la Constitució, és el seu ús

/ POL SERRA

amb finalitats electorals. El govern s'ha decidit a fer rebaixes impositives importants precisament (quina casualitat!) quan s'acosten els comicis municipals, autonòmics i estatals. S'han adoptat certes mesures de caràcter populista, com una reducció per famílies nombroses i discapacitat (reminiscència del famós *xec nadó*) que es pot cobrar anticipadament, una rebaixa dels tipus impositius que nota *una mica tothom* o una reducció important de la fiscalitat de l'estalvi. Ara, de nou, l'administració es penja medalles pel fet de treure o rebaixar uns impostos que havia creat o incrementat a l'inici del seu mandat (com ha passat amb les taxes judicials), com si l'electorat no tingués memòria.

S'ha pensat en el rèdit d'aquestes mesures a curt termini, sense buscar un sistema planificat, coherent, sòlid i perdurable a llarg termini, que permetria que el contribuent fes les seves planificacions i també que l'Estat mantingués les seves estructures, els seus compromisos i les seves polítiques socials, tant necessàries en temps de crisi. Amb aquesta reforma, totalment electoralista, oportunista i prematura, s'ha continuat amb la política del pedaç, amb les bonificacions puntuals per acontentar determinats sectors. I s'ha tornat a oblidar la cerca d'un sistema més senzill, previsible, a resguard dels canvis polítics, redistributiu i, per sobre de tot, més just. ◀

Una posició

Vicente Barbarroja

Membre de l'Ateneu La Base i col·laborador de la revista 'Una Posició'
@barbarroja_

La crisi va destruir els sentiments de protecció i de seguretat. Quelcom es va trencar i va emergir un desig que alguna cosa canviés radicalment, a Grècia o a Ucraïna

Des de la revista 'Una Posició' pensem que molta gent creu que existeix un camí diferent del joc parlamentari, un camí hereu de l'àrea autònoma i del món llibertari

La catàstrofe mundial que vivim rumoreja dins els nostres cors. Però hi ha qui està sortint a la palestra i cridant que això no és res, que, amb reformes, el Titànic podrà continuar navegant. D'altres pretenen que el combat decisiu a Europa serà entre els neoliberals i aquesta *nova esquerra* de les reformes. Com si tot no hagués d'anar pitjor i els nous feixismes virulents no representessin una força significativa des de França fins a Rússia.

Existeix una altra posició que té dificultats per visibilitzar-se perquè existeix als barris, als grups, fora dels focus de l'actualitat mediàtica, i aixeca les seves estructures per forçar una altra realitat. La *crisi* va destruir els sentiments de protecció i de seguretat. Quelcom es va trencar i va emergir un desig que alguna cosa canviés radicalment, a Grècia o a Ucraïna. Avui, es vol reconduir la il·lusió d'un canvi revolucionari cap al joc parlamentari, respectant totes les regles de joc. Des de la revista *Una Posició* pensem que som moltes les que creiem que existeix un altre camí, hereu de l'àrea autònoma i del món llibertari, àmpliament compartit per moltes realitats que s'organitzen arreu. Pensem que és hora d'aparèixer, d'argumentar, de tornar a pensar conjuntament la perspectiva revolucionària i com dur-la a terme. Per això hem fet aquesta revista i us convidem a les jornades que preparem, amb diversos grups d'esperit llibertari, pel proper 6 de juny a Can Batlló.

Una Posició vol donar veu a una opció política que no compara la tesi electoralista, però que treballa dia a dia per canviar-ho tot. El creixement, durant els últims mesos, de partits d'esquerra al territori i a tot l'Estat ha generat un intens debat polític. *Una posició* és una eina més pel debat.

Una Posició és un lloc on trobar-nos i reconèixer-nos. El moviment obrer ha estat la darrera expressió d'unes lluites comunals

i populars. Nostra és, l'herència de les lluites contra els acaparadors i el despotisme, contra la misèria i la tristesa. Haver estat derrotats vol dir haver lluitat, haver constituït una força històrica, haver desmentit la pau i la benevolència dels dominadors. Quan aquesta història torna a emergir, ho fa per interrompre violentament el seu temps.

Una Posició significa unes idees i unes pràctiques pròpies, una manera de viure i de lluitar, una ètica. Sabem que la vida ordenada pels diners no representa cap promesa de felicitat ni està lliure d'ansietats i por. Per a nosaltres, viure és compartir els béns i les cures, els mitjans i els sabers, les tècniques i els tallers; viure és tornar a donar sabor a les activitats que sostenen una vida comuna. Volem una vida capaç de defensar-se i de distingir qui és amic i qui és hostil a cada carrer, oficina, institució.

Una Posició existeix per la riquesa de mitjans materials i organitzatius. Ens vam trobar a les places i hem entès fins a quin punt és compartida la voluntat d'un canvi revolucionari. D'aquí el desig de constituir-se en força. Tota força històrica es caracteritza per la riquesa de mitjans materials, organitzatius i teòrics. Tota força reuneix al seu voltant elements dispersos.

Una Posició existeix perquè apareix. Cada època desplega les seves pròpies maneres de dir i de fer veure. La precarietat en els mitjans, la insistència en velles formes de difusió, ens condemnarien a un ostracisme que cap força a l'altura de l'època no es pot permetre.

Una Posició, hereva de l'autonomia i del món llibertari, només té sentit com a posició estratègica. Ens trobem dins d'una confrontació de llarg abast. Tota confrontació reclama tàctiques operatives i visió estratègica. Si les nostres forces semblen disperses i incipients, les de l'enemic tenen peus de fang perquè no s'ha fet cap reforma estructural en una economia de bombolles que acaben esclatant. Tota estratègia consisteix en un objectiu i en l'atenció a una situació que ens permeti discernir els passos següents.

Una Posició requereix una intel·ligència alegre, audaç, determinada, allò que en altres temps s'anomenava «un esperit». És allò que lliga, que dóna força, que permet superar qualsevol obstacle. És una manera de mirar, de construir, de barallar-se. L'esperit dels barris comunals i combatius és la memòria viva dels seus tallers, de les seves festes i barricades, de les seves vagues, motins, ateneus i represaliats. L'esperit revolucionari és la bretxa que obrim en el present i l'horitzó que aixequem i que ningú no ens pot assegurar. ◀

/ ANDREA LUCIO

22

Un cas d'espionatge evidencia la subordinació d'Alemanya a la política de seguretat dels EUA

24

La gira europea del president egipci escenifica un final de cicle per a les revoltes democràtiques àrabs

Atacama inundada, però sense aigua

Les precipitacions del mes passat no han ajudat a millorar la situació en aquesta regió de Xile, que torna a tenir el riu sec i sobreexplotat per les grans empreses mineres

Reivindicació de la nacionalització del recurs hídric, amb motiu del Dia Mundial de l'Aigua, a Atacama / JOSÉ MANUEL GUTIÉRREZ BERMEDO

Una setmana després d'una inundació, el riu Copiapó tornava a ser un llit sec i fangós

Meritxell Freixas

@MeritxellFr
Copiapó (Xile)

Terres empantanegats de fang, olor de clavegueres i rostres rere les màscares que protegeixen de l'aire contaminat. És el paisatge que han deixat les inundacions que, tot just fa un mes, van sacsejar la regió d'Atacama, al nord de Xile, una zona fronterera amb el que es considera el desert més àrid del món que es troba immersa en una crisi hídrica desencadenada per la sobreexplotació del recurs en mans privades.

La capital de la regió, Copiapó, és com un oasi enmig d'un no-res rocós que s'estén entre la serralada dels Andes i l'oceà Pacífic. Vinyes, oliveres i alguns camps de fruites i hortalisses alimenten les habitants de la ciutat i rodalies, que viuen gairebé exclusivament de l'agricultura i de la mineria. El riu, que travessa Atacama, comparteix nom amb la capital i flueix -o, més aviat, fluïa- al llarg de 160 quilòmetres fins a desembocar al mar.

Avui, la regió viu immersa en una profunda crisi hídrica que ha convertit el cabal d'aigua dolça en un llit sec i polsós, ple d'escombraries que furguen gossos sense amo. L'última vegada que la població va veure córrer el riu va ser el 1997. Per això, el 23 de març, quan va començar a ploure, la riba del riu es va convertir en una platea des d'on el poble contemplava l'espectacle de veure baixar el riu: "El Copiapó va portar aigua fins a finals dels anys 80. La gent hi pescava, s'hi banyava... fins i tot hi havia platges. Aquesta és una història compartida", explica Jorge Godoy, portaveu de la Coordinadora Regional per la Defensa de l'Aigua i el Medi Ambient. "El riu és molt més que aigua per als veïns: són records, històries i anècdotes que revifem cada cop que ho fa el seu curs", afegeix el periodista i activista mediambiental José Manuel Gutiérrez. En aquesta ocasió, però, l'assaboriment de la nostàlgia va durar poc.

La matinada del dia 24, les precipitacions excepcionals que van caure a més de 4.500 metres a la serralada dels Andes van arrossegar roques, pedres, deixalles i tones de terra muntanya avall fins a convertir-se en una massa de fang bruta i viscosa. Una pasta densa que va inundar els pobles i les ciutats de la vall, que van quedar enterrats sota la llacada fins fa pocs dies. "Van ser milers de litres d'aigua els que van caure i van anar a parar al mar", comenta Godoy, segons el qual "aquesta pluja no soluciona, en absolut, la crisi hídrica de la regió; es perd perquè no tenim les inversions fetes per retenir-la i injectar-la als aqüífers, que seria la millor manera d'aprofitar-la".

Privatitzar un bé social

La sequera no és l'única responsable de la falta d'aigua que porta de corcoll els governs regional i local. Quan, a partir de 2007, la manca del recurs es va fer evident, es van destapar altres causes

L'aigua va arrossegar metalls pesants acumulats en dipòsits de residus

que, fins aleshores, havien passat desapercibudes: “En aquesta regió, hi ha una sobreexplotació del cabal del riu. Es concreta en una entrega desproporcionada de drets d'aigua a mans privades per part de l'Estat”, etziba Gutiérrez.

La privatització de l'aigua a Xile arrenca l'any 1981, en plena dictadura de Pinochet, amb la formulació del codi d'aigües que, encara avui, continua vigent. El document considera les aigües com un bé social, però també com un bé econòmic; separa la propietat de l'aigua del domini de la terra, és a dir, una persona pot vendre els seus drets d'ús d'aigua perquè puguin ser emprats en un altre terreny, i atorga a l'Estat la potestat de concedir drets d'ús d'aigües a ens privats de manera gratuïta.

Per altra banda, la Constitució xilena -aprovada l'any 1980, també en temps del dictador- concedeix a qui té drets d'aigua l'opció de vendre-la, llogar-la o hipotecar-la: “Quan vens l'aigua, en realitat, vens el dret de fer-ne ús. Va ser la fórmula que van trobar els neoliberals de la dictadura de poder establir un mercat de l'aigua”, explica Godoy.

Segons l'expert, “tot i que el canvi legal es va fer en temps de la dictadura, moment en què la societat civil no podia donar-hi resposta, va ser durant el govern de la Concertació -coalició de partits polítics d'esquerra, centreesquerra i centre que van governar Xile des del plebiscit de després de la dictadura, el 1990, fins al 2010- que es van aprovar més llicències”. Eren anys en què la mineria i l'agricultura empenyien la regió cap al desenvolupament. Segons Gutiérrez, “moltes empreses mineres van sol·licitar drets d'aigua a la regió a principis dels anys noranta. El seu objectiu és explotar tant com puguin invertint el mínim possible en temps i recursos. Van intentar obtenir el mineral que podien extreure en deu anys en només dos o tres”.

Les xifres, que tal com apunta el periodista “no quadren per enlloc”, són la prova més evident de l'abús del recurs. Segons l'últim informe sobre ingressos d'aigua a la conca, elaborat el 2013, el riu injecta uns 3.800 litres per segon i, en canvi, hi ha drets d'aigua atorgats per 22.000 litres per segon. És a dir, si s'exercissin tots aquests drets, el desabastiment hídric a la zona seria total.

L'impacte dels dipòsits de residus

Les inundacions del mes de març han posat el focus en un altre aspecte que assenyalava directament les empreses mineres: els dipòsits de residus de metalls pesants, sovint acumulats en zones properes als nuclis habitats. Segons ha confirmat el Ministeri de Mineria, hi ha un total de 164 dipòsits actius a la regió. Per als

experts mediambientals com Godoy, són un afer especialment “preocupant” i sobre el qual hi ha “una gran falta d'informació”.

El màxim governant regional, l'intendent Manuel Vargas, argumenta que encara “s'està avaluant el contingut del fang per tenir la seguretat que les precipitacions no van causar impactes en els dipòsits”. Algunes organitzacions ecologistes, com Relaves.org, ja han constatat que “les inundacions es van emportar part dels residus abandonats”.

“S'ha publicat un informe que confirma la presència de plom i arsènic entre el fang, en una quantitat inferior a la que estableix la normativa xilena, però no detalla què passa amb el mercuri, els sulfats o el cianur -que és molt contaminant i en dosis baixes pot provocar la mort”, afirma Godoy. Moltes veïnes de Copiapó surten al carrer amb la boca tapada amb una màscara per protegir-se de la pols en suspensió, que podria estar fortament contaminada de metalls pesants: “Els que estan en situació de més risc, ara mateix, són els infants, els bebès, la gent gran i les persones al·lèrgiques i asmàtiques. S'espera un creixement exponencial de les infeccions respiratòries per la pols”, precisa.

Dessalar l'aigua: la solució?

La conca del Copiapó sobreviu només amb les aigües subterrànies del riu que, en alguns sectors, han anat baixant de nivell o han quedat totalment seques. Davant d'aquesta evidència -i amb l'any 2017 com a data límit fixada pel govern regional per disposar d'aigua potable per al consum humà-, des de La Moneda i la intendència de la regió proposen la solució d'instal·lar-hi una planta dessaladora: “Estem treballant en diverses línies per afrontar la sequera dels aqüífers del riu. D'una banda, la planta permetrà assegurar l'abastiment d'aigua a la població; d'altra banda, treballarem en el planejament d'una infraestructura de reg per aprofitar millor l'aigua dels poucs”, assegura l'intendent Vargas.

Per la Coordinadora Regional en Defensa de l'Aigua i el Medi Ambient, però: “La dessaladora no és una bona solució per a la gent. En primer lloc, per un tema de costos. Ja paguem una de les aigües més cares de Xile i portar l'aigua des de la costa a la ciutat, com a mínim, duplicarà el preu”. Una possibilitat que els governants han posat sobre la taula per intentar reduir els costos és el subsidi: “Pretenem que l'Estat tingui un rol actiu per impedir que l'usuari assumeixi aquest cost”, assenyalava el gener passat la senadora de la regió, Isabel Allende. Una solució que, per a l'organització, “simplement no serveix”. El seu representant és taxatiu: “La subsidiarietat de l'Estat forma part de la matriu ideològica del neoliberalisme, però sabem que els subsidis no arriben a tothom i que, a més, es reparteixen com a prebendes polítiques per obtenir vots”. A parer de Godoy, la solució passa per “recuperar la conca del riu Copiapó i, amb ell, la biodiversitat animal i vegetal que depenia d'aquesta aigua”.

Des dels temps de Pinochet, l'Estat ha repartit drets sobre l'aigua del riu Copiapó que multipliquen la capacitat real de la conca

Tot i la sobreexplotació, el riu s'ha desbordat puntualment i ha alliberat tòxics provinents de dipòsits de residus

precisament, reclamar la nacionalització de l'aigua d'aquest riu va ser l'objectiu d'una manifestació que es va fer a la capital de la regió. Es va celebrar amb motiu del Dia Mundial de l'Aigua, just el dia abans que comencessin unes pluges intenses que es convertirien en inundacions. *Atacama s'eixuga o Aquí van matar un riu* eren algunes de les consignes que es van deixar veure i sentir durant la protesta. La paradoxa més gran va arribar només unes hores després: el riu va ressuscitar com si, de cop, hagués de deixar anar tota l'aigua que no havia vist córrer durant divuit anys; com si volgués engolir els pobles i les ciutats per on passava. I amb alguns ho va fer. Una setmana després del desastre, el seu llit tornava a ser un canal brut, fangós i sec. ◀

Les autoritats sanitàries recomanen l'ús de mascaretes protectores per protegir-se de la inhalació de substàncies contaminants

Alemanya, sotmesa als EUA

Un cas d'espionatge evidencia la subordinació històrica d'Alemanya respecte als Estats Units en aquesta matèria

Les restes de l'estació de l'agència d'espionatge estatunidenc NSA, al coll Teufelsberg / JOCHEN JANSEN

La indignació del govern de Merkel davant la vigilància massiva dels EUA al seu territori és pur teatre, un missatge de consum intern per a la població local

Ara, fins i tot estats membre de l'OTAN i empreses com Airbus es converteixen en l'objectiu de la cooperació il·legal entre Berlín i Washington

Andreu Jerez
@andreuarez
Berlín (Alemanya)

F a dos anys, els periodistes d'investigació Christian Fuchs i John Goetz van escriure: "Els serveis secrets americans poden punxar els cables de fibra òptica en territori alemany per espionar milions de ciutadans a la República Federal sense cap tipus de problema. Els agents de l'NSA fan la seva feina a Hesse sense por que els facin cap mena de pregunta crítica. La CIA va construir les seves presons secretes gràcies a l'ajuda de la central logística que té a Frankfurt i el contractista privat encarregat dels vols secrets amb segrestats per la CIA, avui, continua rebent encàrrecs milionaris del govern federal alemany. Des de Stuttgart i Ramstein, es planifica i s'executa una guerra secreta amb *drons* dels Estats Units. A Alemanya, li agrada ser l'amfitriona de comandos de guerra estatunidencs sense l'aprovació del Parlament". Aquest fragment forma part del llibre *Guerra secreta. Com la guerra contra el terror és dirigida des d'Alemanya*. El volum resumeix una minuciosa investigació d'anys -i encara no acabada- sobre la incestuosa relació entre els serveis secrets i militars d'Alemanya i dels Estats Units d'Amèrica, dos països aliats però, teòricament, independents.

Les conclusions són contundents i irrefutables: els serveis secrets dels EUA compten amb l'absoluta carta blanca del govern de Berlín (siga del color polític que siga) per actuar quan i com creguin necessari. Alemanya és un element fonamental de la política exterior dels

Estats Units d'Amèrica i "els aparells militars alemany i estatunidenc són inseparables, la mateixa cosa", com va declarar el periodista John Goetz fa uns mesos.

Enuig fingit

Per això queda clar que la indignació desplegada per la cancellera Angela Merkel i per la seva diplomàcia davant l'espionatge massiu dels EUA en territori alemany és pur teatre, un missatge de consum intern per a la població local, majoritàriament oposada al bel·licisme i a les agressions contra la privacitat individual. L'esmentada teatralitat política i diplomàtica va tornar a quedar en evidència la setmana passada: el diari muniquès *Süddeutsche Zeitung* i els canals regionals NDR i WDR van informar que, durant anys, els serveis secrets alemanys havien ajudat l'NSA a espionar governs europeus, la Comissió Europea i també empreses del vell continent.

Aquestes últimes informacions suposen un salt qualitatiu: l'objectiu de l'espionatge ja no solament són ciutadanes o presumptes membres de les xarxes gihadistes internacionals. Ara, fins i tot estats membres de l'OTAN i empreses amb participacions de governs (com Airbus, per exemple) es converteixen en l'objectiu de la cooperació il·legal entre Berlín i Washington. La pressió pública creix, ara no solament sobre els serveis secrets alemanys, sinó també sobre el govern de Merkel, per la seva responsabilitat política. L'oposició -formada per L'Esquerra i Els Verds- i fins i tot alguns parlamentaris de l'SPD (Partit Socialdemòcrata, soci dels conservadors alemanys) ja han demanat explicacions a l'executiu de Merkel.

Arrels històriques

"Amb l'inici de la guerra freda, a la República Federal d'Alemanya es va voler crear un ambient favorable al rearmament i per guanyar els soldats professionals alemanys per a la causa. D'aquesta manera, la gespa havia de créixer sobre els processos de Nuremberg tan ràpid com fos possible", escriu Eberhardt Rondholz. El periodista alemany es refereix a la voluntat generalitzada entre la nova classe dirigent de l'RFA, nascuda de les cendres del nazisme, de deixar impunes la majoria dels crims comesos pel nacionalsocialisme. El militarisme i les tendències autocràtiques s'imposaven, doncs, a la legalitat constitucional i la justícia. El cas NSA demostra que les coses no han canviat gaire 70 anys després de la fi de la Segona Guerra Mundial i més de vint anys després de la reunificació d'Alemanya.

"Tot govern federal alemany es mou als límits de la inconstitucionalitat quan involucra el seu territori sobirà en una guerra il·legal, segons estableix el dret internacional", diu Dieter Deiseroth, jutge del Tribunal Federal Administratiu. Amb la subtilesa típica de l'argot jurídic, Deiseroth apunta que tots els governs elegits des de la fundació de l'RFA han obeït interessos bastards i han ajudat a cometre accions il·legals, com terrorisme d'Estat, tortures i segrestos. El cas NSA pot suposar un punt d'inflexió en la projecció pública de les relacions transatlàntiques: evidencia més que mai una submissió històrica vers els EUA. ◀

Valeri Gueràssimov,
cap de l'estat major
rus / KREMLIN.RU

ANÀLISI

'L'amenança russa'

El relat mediàtic del conflicte ucraïnès presenta un Putin a l'ofensiva tot i que, segons agències d'intel·ligència com Stratfort, el seu exèrcit nacional no podria sostenir operacions militars d'un abast territorial tan gran

Àngel Ferrero
@angelferrero
Moscou

El diari *El País* titulava el 13 d'abril de 2015: "L'Europa de l'Est es rearma davant l'amenança russa". "Un manual de Defensa lituà davant l'amenança russa rememora la Guerra Freda", afirmava l'agència Efe el 18 de gener passat. "L'OTAN no està preparada per l'amenança russa, segons diputats britànics", sostenia Efe, l'estiu passat. Aquests són alguns dels titulars de premsa que podem trobar fàcilment a Internet. *L'amenança russa* es troba rere la recent militarització del Bàltic i *l'amenança russa* és el motiu pel qual els mitjans de comunicació europeus fan pinya -fins i tot amb temes que no tenen res a veure amb Rússia- i marginen les periodistes i acadèmiques incòmodes.

Operacions militars impossibles

Aquesta amenaça és real? En un informe recent, l'agència d'intel·ligència estatunidenca Stratfort va calcular que una intervenció russa en suport de les autoproclamades repúbliques de

Donetsk i Lugansk a la regió del Donbass i que arribés fins a l'oblasti de Kherson -cosa que protegiria territorialment Crimea- duraria dues setmanes com a molt i necessitaria 30.000 efectius. Per protegir aquest guany territorial de l'exèrcit ucraïnès i els batallons auxiliars, Rússia necessitaria 15.000 soldats més. Si Rússia volgués ampliar aquest territori fins a l'oblasti d'Odessa i connectar Novoròssia amb Transnístria necessitaria, segons Stratfort, el doble de soldats. En canvi, si optés per una ofensiva general al llarg de tota la frontera amb Ucraïna, necessitaria 250.000 soldats.

Ara bé, actualment, les forces armades terrestres de Rússia estan integrades per 280.000 soldats, és a dir, que Rússia es quedaria amb 30.000 soldats destinats a defensar el país -que és el més gran del món territorialment- i intervenir en altres hipotètiques zones de conflicte. Si aquestes dades són únicament les d'Ucraïna, quants soldats necessitaria Rússia per ocu-

par Estònia, Letònia i Lituània al mateix temps? Quins serien els costos polítics i econòmics d'una operació d'aquestes característiques? I quina ideologia mantindria la cohesió social a tots els països ocupats?

L'Estat Major de l'exèrcit rus no té res a veure amb aquella junta militar argentina de Leopoldo Galtieri: no sembla que hagi de llançar una operació d'aquestes dimensions per desviar l'atenció davant un fort descontentament social i econòmic -com van fer els militars argentins el 1982 llançant una ofensiva per recuperar les Illes Malvinas- que, d'altra banda, ara per ara no existeix a Rússia. Altrament, els generals són ben conscients que el país no podria sostenir un pols sostingut amb l'OTAN, ni en termes militars ni en termes econòmics, que posaria en risc la seva integritat territorial. Per aquest motiu, han desenvolupat el concepte de l'anomenada "guerra híbrida" (veure "La doctrina Gueràssimov", disponible al web de la DIRECTA).

Estratègies geopolítiques

Segons el diari alemany *Junge Welt*, la publicació d'estudis com el d'Stratfort deixa entreveure que Washington ja no es planteja la possibilitat d'arrossegar Rússia a un conflicte armat al bell mig d'Europa, sinó que calcula directament amb quines possibilitats d'èxit comptaria. Els *kremlinòlegs* de torn han vessat molta tinta sobre l'interès del govern rus de crear un *conflicte congelat* a Ucraïna oriental que jugui a favor dels seus interessos i eviti que el país pugui entrar a la UE i l'OTAN. S'ha escrit poc, en canvi, sobre els interessos occidentals a Ucraïna per crear un estat hostil a la Federació Russa al flanc sud-occidental i desestabilitzar-la, encara que això signifiqués una pèrdua de territori ucraïnès i la possible desintegració de la seva administració.

És evident que hi ha una perillosa escalada militar a tota l'Europa oriental. La pregunta, no obstant això, és a qui beneficia en última instància. I també si la resposta russa d'ençà de la crisi de Crimea no ha estat de reacció en lloc de tenir un caràcter ofensiu, com interpreten la majoria d'analistes. Aquest relat mediàtic arrenca amb l'adhesió de Crimea a Rússia l'any passat i gairebé mai no té en compte una sèrie d'antercedents que han influït en les decisions russes, com l'ampliació oriental de l'OTAN o el suport material i financer a les anomenades *revolucions de colors* a Geòrgia i Ucraïna. També es passa per alt la intenció de l'Aliança Atlàntica de desplegar un escut antimíssils a la UE, amb l'objectiu d'anul·lar la capacitat estratègica del sistema de míssils rus, utilitzant el programa nuclear iranià com a pretext i deixant de banda els tractats bilaterals vigents sobre la qüestió.

Molt probablement, aquesta història acabarà -si és que mai acaba- com la famosa novel·la de vampirs de Richard Matheson, *Sóc llegenda*. Algun dia, Europa es despertarà dins una cel·la només per descobrir que, després de tants anys lluitant contra amenaces, l'amenança, en realitat, érem nosaltres. ◀

segurances
pues i
fidàries

www.arccoop.com

RÀDIO PICA. CRÍTICA, COMPROMÍS I
CREATIVITAT LLIURE DES DE 1981
www.radiopica.net

Periodisme és publicar allò
que algú no vol que publicis.

La resta són relacions públiques

George Orwell

www.laciutatinvisible.coop
ATREVEIX-TE A IMAGINAR-LA

terra d'escudella
www.tdk.cat

menú al migdia
carta de nit
taules d'embotits
amanides
patates braves
cerveses artesanes
cultura popular
exposicions

C/ Premià, 20 baixos. Sarrià (Bcn)
tel. 93 422 16 13

ANÀLISI

El general Sisi al regne d'Espanya

La visita del mandatari egipci a Europa ha enterrat definitivament les revoltes democràtiques dels pobles de la regió àrab

Els presidents en una recepció oficial aquest mes d'abril / ANDREA COMAS

Santiago Alba Rico
Tunis (Tunísia)

Lluita antiterrorista i estabilitat són els dos abraçadabres que obren les portes de totes les cancelleries occidentals a les dictadures

Sisi es vanta d'haver evitat el destí de Síria i l'Iraq al seu país, d'haver assegurat l'equilibri a un racó de món que contribueix a inflamar

Les revoltes i revolucions àrabs de l'any 2011, frenades a Síria, van ser rematades a Egipte amb el cop d'estat del general Abdel·fatah Al Sisi el juliol de 2013. D'aquesta manera, mentre s'avortaven, es podrien o s'acarnissaven els processos a altres llocs (com Bahrain, el Iemen, Líbia o l'Iraq), a tota la zona es restabliria una versió *millorada*, més severa i més salvatge, del cep geopolític contra el qual s'havien aixecat els pobles quatre anys enrere. Tornen els zombis: les dictadures, les intervencions exteriors i les respostes fanàtiques gihadistes. La recent cimera de la Lliga Àrab celebrada a Sharm Esheij, on es va aprovar la intervenció al Iemen, és una bona mostra d'aquest retorn a la unanimitat dels dinosaures.

La magnitud de la tragèdia

Hosni Mubàrak mai no va arribar tan lluny com Sisi en termes de persecució d'opositors i repressió sanguinolenta. Només l'any 2014, la seva dictadura va tancar a la presó 41.000 ciutadanes i en va condemnar a mort més de 1.000. Al llarg de dos anys de poder absolut,

les forces policials han matat 4.000 persones i n'han ferit i torturat desenes de milers. El darrer informe de Human Right Watch és ben eloqüent respecte a una brutalitat que no solament s'ha aplicat als Germans Musulmans, apartats del govern pel *putch* militar, sinó a totes les formes de dissidència. Mentre Mubàrak ha estat exculpat de tots els càrrecs, el bloqueig d'esquerres Alaa Abdel Fatah, un símbol de la revolució del gener, es podreix a la presó.

La dictadura de Sisi és més opressiva que la de Mubàrak i, com el seu antecessor, s'alinea amb les mateixes forces regionals. Per a aquelles que, en el *militarot*, hi continuen veient un Nasser rediviu, entossudit a afermar la sobirania d'Egipte i a combatre l'*islamisme*, cal recordar que els seus màxims aliats a la regió són l'Aràbia Saudita -dictadura teocràtica que ha alimentat Estat Islàmic- i Israel -font de totes les inestabilitats i els retrocessos democràtics de la zona. Provoca mal d'orella que Sisi es vanti d'haver evitat el destí de Síria i l'Iraq al seu país, d'haver assegurat l'estabilitat d'un racó de món que contribueix a inflamar. Egipte mai no havia estat tan pobre i violent, amb una guerra de baixa intensitat al Sinaí i les presons plenes de periodistes i dissidents. I els països veïns, en els quals intervé directament o indirectament (Líbia o el Iemen), mai no havien estat tan propers al caos.

Una dictadura legitimada

Lluita antiterrorista i estabilitat són els dos abraçadabres que obren les portes de totes les cancelleries occidentals a les dictadures. I ja sabem què significa aquesta darrera paraula en aquella zona: morts, invasions i dictadures. El 2011, els pobles de l'Orient Mitjà i el nord de l'Àfrica es van alçar precisament contra aquesta *estabilitat* i és aquesta *estabilitat* la que perpetua els cicles de despotisme, guerra sectària i gihadisme. *Estabilitat* vol dir presons, execucions, bombardejos i morts. Vol dir inestabilitat a favor d'Israel i dels aliats europeus i estatunidencs a la zona.

Per això, no és estrany que el general Sisi visités Espanya el 30 d'abril passat i fos rebut amb honors i entusiasme per Rajoy i pels reis. El mateix govern que qualifica Veneçuela de dictadura se sent còmode al costat del *demòcrata* que va afusellar 800 persones, inclosos nens i dones, a la plaça Rabaa del Caire l'agost de 2013. Democràcia, drets humans, justícia social i llibertat són paraules que convé anomenar contra els governs que obstaculitzen els nostres interessos, però que podem deixar de banda si es tracta de condemnar pobles sencers per defensar els nostres comptes a Suïssa.

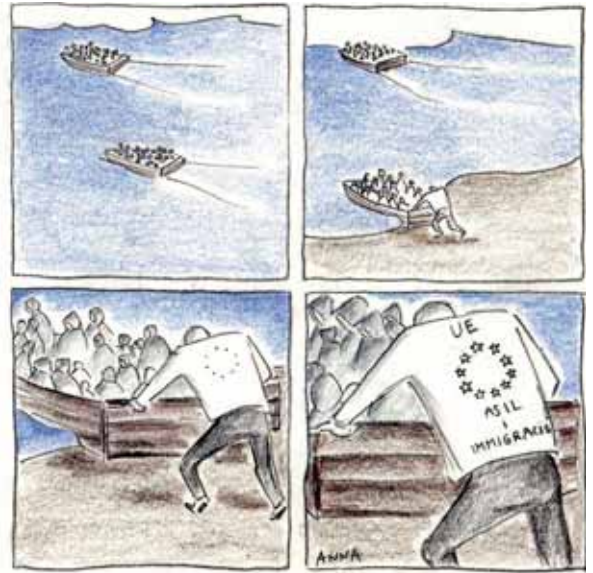
Això és normal. És molt més trist que, un dia abans, el 29 d'abril, el primer ministre de la Grècia combativa i sobirana, Alexis Tsipras, es reunís a Nicòsia amb el militar assassí i li encaixés calorosament la mà. Aquest gest, fet en nom de la "cooperació econòmica i de la lluita antiterrorista", naturalitza la dictadura egípcia en la política europea i posa punt final a les esperances de canvi de 2011. Que Rajoy i Tsipras, rivals ideològics, estiguin d'acord en aquest punt torna a tancar Europa als pobles de la regió. Aquesta política no només és contrària a principis ètics i polítics: tenim prou experiència per saber que és contraproduent. No es poden tancar les portes a les esperances de canvi del Mediterrani sud sense alimentar la repressió política, la violència i, per tant, l'emigració clandestina i el gihadisme radical. Amb la pala del passat, el viatge europeu de Sisi ha enterrat definitivament les revoltes democràtiques de la regió àrab. Europa, Tsipras inclòs, aplaudeix entusiasmada mentre la sorra colpeja el taüt. Greu injúria i greu error que pagarem totes. ◀

LITERAL fira d'idees & llibres radicals

29, 30 i 31 de maig / Ateneu Harmonia / fira d'idees & llibres radicals
més de 30 editorials, 12 mitjans de comunicació crítics, xerrades, conferències,
música negra, cerresa artesana, i molt més...

www.fbcn.cat | ykm.is/literal

28-29

El web Tots (...) els noms recull els noms i les històries de persones represaliades durant el franquisme

30

El col·lectiu Sincopat publica el seu segon llibre, 'Estrena', on agermana literatura, fotografia i jazz

Poesia revolucionària i revolució poètica

La UB acollirà, el dia 12 de maig, la projecció de 'Roque Dalton, fusilemos la noche', un documental que recorda aquest polifacètic escriptor salvadoreny, involucrat en algunes de les revolucions del segle passat a l'Amèrica Llatina

Xavi Esteban Casas
@thexavies

Arrivar a la revolució a través de la poesia i a la poesia a través de la revolució. Aquest viatge d'anada i tornada és la proposta del documental *Roque Dalton, fusilemos la noche*, dirigit per l'austríaca Tina Leisch. El film serà projectat a la UB el proper 12 de maig, en un acte d'homenatge i reivindicació del poeta revolucionari salvadoreny Roque Dalton, una figura multidimensional que ha restat massa temps a l'ombra. Quaranta anys després de la seva mort a mans dels seus propis companys de l'Ejército Revolucionario del Pueblo (ERP), el seu assassinat encara està envoltat de misteris i impunitats sense resolre.

La pel·lícula no és una mera biografia: és més aviat una immersió irreverent en l'essència i l'univers d'aquest poeta, amant, guerriller, teòric de la revolució, estudis de les cultures indígenes del Salvador, intel·lectual de l'entorn del govern cubà... El discurs apareix fragmentat, amb voluntat experimental (però llegible) i amb un punt *performàtic* que fuig del documental-monument propi de les biografies convencionals. En definitiva, suposa una adaptació cinematogràfica del llenguatge (poètic de Dalton). A través de testimonis de persones que el van conèixer, de lectures de poemes per part de la gent del carrer i d'algun joc narratiu més, Leigh i el seu equip emprenen el periple de l'escriptor pel Salvador, Cuba, Mèxic, Viena i Praga, fugint de les dues penes de mort de les quals es va poder salvar misteriosament. Es construeix un relat amb molts buits que inciten a estirar del fil sobre l'autor i sobre les revolucions del segle passat.

Compromès i commovedor

L'homenatge en què s'emmarca aquesta projecció és una iniciativa de l'estudiant de Filologia Hispànica Gabriel Jiménez, en coordinació amb la UB i la Casa América. La sessió comptarà amb la presència de la directora. A Jiménez, la figura de Dalton el sedueix perquè plasma una visió poètica de la política als seus escrits, deixant de banda les arengues i els cants de lloanxa i plantejant poemes-problemes que incorporen idees sense subordinar-se a elles. També, pel seu compromís amb la revolució, amb el paper que han de jugar les intel·lectuals i artistes en períodes revolucionaris. Jiménez fa anys que està vinculat a diferents lluites, tant educatives i sindicals com ara-institucionals. «Per tot plegat -diu-, en els temps que estem

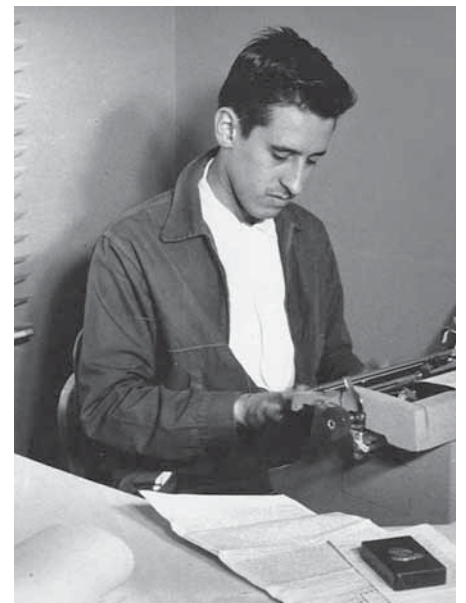
La pel·lícula no és una mera biografia: és més aviat una immersió irreverent, amb voluntat experimental, a l'essència i l'univers d'aquest literat, amant, guerriller

vivint, penso que té molt sentit recuperar referents de lluita, de cultura compromesa i d'actituds revolucionàries».

Diu Leisch que "la poesia ens fa no-estranyos, no-aliens". Potser és aquest el seu potencial revolucionari, el de *commoure*'ns. *Commoure* és una paraula que incorpora els conceptes *junt* i *moviment*. És un moviment que ens apropa. Talment, existeix un instant commovedor al documental: una treballadora argentina resident a Viena comença a llegir "Acta", poema de Dalton. La dona és molt alegre. Entre riures i acudits, diu que els poemes de Dalton parlen de la seva realitat. Comença a llegir el poema somrient i, de sobte, quan comença el quart vers, el seu rostre s'entristeix. Emmudeix -emocionada- i sembla que no pot continuar. Però, plorant, continua llegint el poema. «

ACTA

En nombre de quienes lavan ropa ajena
(y expulsan de la blancura la mugre ajena).
En nombre de quienes cuidan hijos ajenos
(y venden su fuerza de trabajo
en forma de amor maternal y humillaciones).
(...) En nombre de quienes lo único que tienen
es hambre explotación enfermedades
sed de justicia y de agua
persecuciones condenas
soledad abandono opresión muerte.
Yo acuso a la propiedad privada
de privarnos de todo.

Dalton és l'autor de poemaris com 'Las historias prohibidas del pulgarcito'

Un film irònic que vacuna contra el sectarisme

Realitzadora, artista, periodista i activista política austríaca, Tina Leisch és l'autora del documental sobre l'obra de Dalton

X. E. C.
@thexavies

Com vas arribar a la història de Roque Dalton?

Jo vaig anar al Salvador durant la guerra civil, el 1988-89, per una responsabilitat de solidaritat internacionalista, sobretot a ajudar sindicats i organitzacions de dones. Allà, vaig conèixer la seva obra. Vaig quedar al·lucinada. Llavors es llegia molt, s'escriu frases seves a les parets i també s'imprimien fulls volants amb els seus poemes. També em vaig adonar que no es parlava obertament de la seva mort. Mai no vaig tornar al Salvador fins que, un dia de 2009, una amiga em va trucar per anunciar-me que el Frente Farabundo Martí para la Liberación Nacional (FMLN), la guerrilla que s'havia transformat en partit polític, havia guanyat les eleccions. Aquest va ser el moment en què hi vaig tornar i vaig pensar: "Ara sí, faré una pel·lícula sobre Roque Dalton". Abans, no l'hauria pogut fer perquè hi havia el govern feixista oligarca i corria el risc que fos instrumentalitzada, que fes el joc a la dreta. Precisament, aquest és el problema de Dalton: si l'haguessin matat els militars hagués estat un heroi, però el fet que el matessin els seus propis companys va fer disminuir la seva fama perquè, per a l'esquerra, era molt incòmode. Les desviacions estalinistes, sectàries, dins la mateixa esquerra costen d'admetre. Costa d'admetre que el món no és tant de bons i dolents, que les coses són més complexes. Hi ha matisos que fan mal. D'aquí va sorgir la idea.

Per què vas sentir la necessitat d'explicar la seva història?

Per a mi, l'important realment és donar a conèixer la seva obra. Hi ha poetes que també escriuen coses boniques i, després, s'involucren en la lluita. Per exemple, de petita, jo vaig llegir els poemes d'amor de Pablo Neruda i, després, vaig saber que era comunista. Les dues coses no em quadraven: aquells textos no reflecteixen el seu pensament polític. *El Che*, per exemple, escrivia poemes, però eren horribles! En el cas de Dalton, per a mi, l'important era rescatar aquest home integral i fer alguna cosa perquè la gent el llegís. Treure la seva obra de l'ombra de la seva mort.

T'ha costat trobar l'equilibri entre la idealització i la revisió crítica sobre el personatge?

No, segurament l'idealitzem. Conscientment. S'ho mereix. Però intentem encertar el to irònic, cínic i còmic de Dalton, que segurament és el poeta més antisolemne i més antipatètic de la generació revolucionària del segle passat. I això em va cridar molt l'atenció quan jo vivia al Salvador, en els temps de la mort diària, que la gent intentava superar amb la veneració del martiri. Llavors, es troba una amb la poesia de Dalton i exclama: "Ostres, algú que es burla de tot, fins i tot de si mateix, fins i tot de la mort!". I el més ridícul que pots fer és una pel·lícula solemne sobre algú tan antisolemne. Per això utilitzem un recurs que apareix a tota la pel·lícula: ampliem unes fotos seves a gran escala, com estàtues, com monuments d'un sol ús, que cauen, es mullen sota la pluja... com un joc irònic amb aquesta idea del monument.

Has tingut alguna dificultat en l'àmbit cultural per afrontar aquest projecte; tu, una austríaca, parlant sobre un revolucionari llatinoamericà? El tema del colonialisme era present?

És clar: si ho hagués fet una salvadorenca seria una altra pel·lícula; més propera a la gent, etc. Per què ho faig jo i no una salvadorenca? Doncs perquè jo aconseguixo finançament a Àustria. És trist; segu-

rament hi ha joves cineastes del Salvador que podrien fer una bona feina, però és molt difícil aconseguir recursos al seu país. I això sí, és una conseqüència del neocolonialisme. Tot i això, Dalton és un descolonitzador. A *Un libro rojo para Lenin* diu: "Yo, el poeta soy el colonizado y la voz del colonizado. El colonizado que durante muchos años asumí como colonizado inclusive la teoría y la práctica revolucionaria. (...) En una maroma histórica doblemente aplastante la cultura del colonizador y la cultura revolucionaria de la humanidad más avanzada (la clase obrera liberada) fue para nosotros carne y bocado de enajenación, aunque en distintos niveles. (...) La ironía del colonizado desacraliza los valores de la cultura sobreimpuesta y la problematiza con sus mismos elementos". Al cap i a la fi, Dalton treballa per a la revolució mundial i per rescatar la identitat cultural del seu país petitonet; les dues coses a la vegada... i no és una contradicció.

Finalment, què creus que pot aportar la teva pel·lícula, si és que ha d'aportar res, als moviments socials?

La primera cosa: llegim Dalton. Ens pot donar molta inspiració, ja que necessitem conèixer la història de les revolucions i aprendre d'elles. Adonar-nos de com tractem els *traïdors*, de qui és traïdor, d'on són els límits dels nostres fantasmes, del nostre grup, de qui deixem fora i qui incloem... Espero que, si llegeixes els poemes de Dalton, ja no caiguis en el sectarisme cec. ◀

L'autora ha intentat reproduir "el to cínic i còmic de Dalton, un poeta antisolemne i antipatètic"

"Que el matessin els seus companys va fer disminuir la seva fama. Per a l'esquerra, era molt incòmode", explica

Leisch també és l'autora del documental 'Gangster girls'

Rescatant els noms de l'oblit

El web Tots (...) els noms continua recollint noms, històries i documents sobre les persones desaparegudes durant la repressió franquista. Facilita la col·laboració entre l'equip del projecte, les investigadores i les familiars de represaliades

Antonio Alcántara
@Antalcantara

El web Tots (...) els noms és una base de dades oberta de totes les persones represaliades durant la Guerra Civil i el franquisme a Andalusia. Avui dia, compta amb 82.008 persones, 644 microbiografies i 976 documents. Moltes de les cerques es fan des de Catalunya, on les descendents de persones desaparegudes intenten reconstruir una part silenciada de la seva història, aquella que les va fer emigrar de les seves terres per motius econòmics i de persecució social. El portal està promogut per l'associació andalusa Memoria Histórica y Justicia i per la Confederació General del Treball d'Andalusia.

Contra el silenci institucional

Preguntar sobre la sort o el parador de les familiars de qui, per diferents motius, no es tenia constància va ser una pràctica habitual des del mateix 18 de juliol de 1936. Milers de supervivents d'aquells fets expliquen les cues que es formaven davant de casernes, governs militars, seus de Falange, etcètera per preguntar per persones que, majoritàriament, havien estat detingudes, afusellades o *desaparegudes*.

La política d'oblit de la transició ha provocat que, gairebé vuitanta anys després, centenars de famílies encara desconeguin el destí dels seus éssers estimats. Sovint, utilitzen fòrums de debat sobre la memòria per preguntar sobre individus amb nom i cognoms. El trauma ocasionat a diverses generacions va inocular un halo de silenci i d'històries inventades: s'evitava recordar un passat que implicava persecucions al bàndol perdedor. L'emigració dels anys 50 i 60 cap a Catalunya o altres indrets de l'Estat era una manera de fugir de la fam i de la misèria, però també de la repressió i el càstig polític. Marxar de la terra natal era una manera de buscar l'anonimat i de construir una nova vida.

Expulsades de les seves terres

"La meua família va venir cap a Catalunya per motius econòmics, però la por pel que pogué passar també hi va influir, a l'hora d'allunyar-se dels espais nefastos del record", explica Maria Àngels González Peinado. Veïna de Badalona, Maria Àngels té

Les parentes poden escriure la biografia dels seus avis i àvies, fer-la pública i treure-la de l'oblit en aquest espai creat per a la recuperació de la memòria històrica

diverses històries per reconstruir que parteixen de Màlaga. D'una banda, la del seu oncle Antonio González Torres, membre del Partit Comunista d'Espanya, afusellat el 8 d'agost de 1944. D'altra banda, la del seu avi Nicolás Peinado Luque, un carabiner lleial a la República que havia estat condemnat a mort i, posteriorment, a cadena perpètua. Finalment, després de passar nou anys empresonat, l'avi va ser alliberat. Ara, gràcies al projecte Tots (...) els noms, Maria Àngels està en contacte amb diferents arxius, que li fan arribar informació perquè pugui construir el relat familiar.

Un cas molt semblant és el de Moisès Zárate, que també ha pogut recuperar la història del seu tiet avi a través d'aquesta eina. Es deia Manuel Ruiz Marquez, era mestre del poble d'Encinas Reales, a Còrdova. El 6 de febrer de 1941, va ser afusellat a les tàpies del cementiri de Jaén i el seu cos va ser llançat a la fossa comuna 702. Havia estat acusat davant la Guàrdia Civil de ser milicià de cultura de la vintena divisió i d'haver fet mitings, entre altres coses. Per a Moisès, aquest projecte és una manera de recordar el seu familiar i de fer pública la seva mort injusta. "La nostra família va patir molt. Vam estar controlats i vam ser perseguits. Vam haver de viure a diferents ciutats i mai no vam poder tenir res en propietat", explica. Ell viu a València, però la seva família està repartida per diferents ciutats de l'Estat.

Diego Alcántara Moreno -el besavi de qui escriu aquest article- també va ser trobat gràcies a Tots (...) els noms. Ara se sap que, el 13 febrer 1943, va morir de tuberculosi a la presó franquista del Dueso. Va ser enterrat a Santoña (Cantàbria). Era jornalero i havia estat detingut el 3 d'abril de 1939 a Tabernas (Almeria) per haver

estat vocal de la Junta d'Administració de Finques Confiscades. Li van fer un consell de guerra, acusat d'un delictes de "rebel·lió militar", i va ser condemnat a trenta anys de presó, que es van reduir a dotze. Finalment, tramitava una llibertat condicional que mai no va arribar. L'alcalde feixista de Tabernas de l'època demanava que, en cas que li atorguessin la llibertat condicional, no pogués acostar-se a menys de 250 quilòmetres del poble. Els seus fills, dona i néts van marxar de Tabernas cap a Sevilla. Uns, al poble de Brenes; altres, a La Rinconada. I, finalment, una altra part va marxar a Barcelona. Al poble, no hi podien viure: la pressió era massa forta.

Per a totes les represaliades després del cop d'estat militar

En tots aquests casos, les familiars poden escriure la biografia dels seus avis i àvies, fer-la pública i treure-la de l'oblit gràcies al projecte Tots (...) els noms, creat per a la recuperació de la memòria històrica i el reconeixement institucional i social de les persones que van patir la repressió durant la guerra civil i la postguerra. L'equip responsable explica que les administracions no han creat els mecanismes necessaris per fer-ho. La recerca d'informació topa amb moltes dificultats. En primer lloc, pel desconeixement dels arxius i els registres als quals es pot dirigir la consulta; en segon lloc, per la feble estructura que suporta tot allò relacionat amb la Guerra Civil i la repressió franquista.

Per a la gent de Tots (...) els noms, la tasca principal és "recuperar i fer valer" testimonis i experiències que no només serveixin per reconstruir la *veritat* dels successos, sinó també per analitzar com es van viure determinats esdeveniments. ◀

A l'esquerra, Manuel Ruiz Marquez, mestre del poble d'Encinas Reales (Còrdova), que va ser afusellat l'any 1941. A la dreta, Antonio González Torres, membre del Partit Comunista d'Espanya, afusellat el 1944

DIVA HOGAR
REPARACIONS 24H
REFORMES
BARCELONA
93.346.86.01
SANT FELIU DE LLOBREGAT
93.105.77.83
www.clubdivahogar.com

Intel·ligència Sonora
www.intel·ligenciasonora.com
Un solet a una altra manera de fer les coses

QUESONI
Sonorització
Il·luminació
Audiovisuals
quesoni.cat
info@quesoni.cat
tel. 931 88 55 25

bodega La Risa
OBRIM CADA DIA
AV. VALLCARCA 81
VINOS, VERMUT, TAPES I GERMOSES ARTESANALS
ENTITAT CULTURAL SENSE ANIR DE LLUOR-

FENT TAVERNA
Tavernes Populars i Combatives
La Tavernaire
BUCCAFÀ - VALÈNCIA

A l'esquerra, Nicolás Peinado Luque, un carabiner lleial a la República que passà 9 anys a diferents presons. A la dreta, Diego Alcántara Moreno, un jornaler condemnat per gestionar terres confiscades, que morí de tuberculosi al penal del Dueso

“Vivim en una societat canina que vol tenir els ossos amagats sota terra”

Entrevistem José Luis Gutiérrez Molina, historiador, veí de Sevilla i un dels impulsors de Tots (...) els noms

A. A.

@Antalcantara

Per què aquest projecte?

Ho vam iniciar fa prop de deu anys, el 2006, i ha anat creixent. No volem quantificar represaliats, sinó conèixer les persones que hi ha al darrere. Volem il·luminar forats negres, tancar dols: reivindicar les persones.

Volieu explicar les històries de vida?

El nostre objectiu no és només el recompte i la numeració del genocidi i l'extermini que van dur a terme els feixistes a Andalusia. No volem fer una guerra de xifres, veure quants esclaus, presos o persones en llibertat van ser assassinades. Ens interessa molt més posar-los nom i cognoms. Volem reconstruir la part social, que encara és més difícil perquè vivim en una societat canina que vol tenir els ossos amagats sota terra.

Per què aquesta falta d'informació?

Entre l'any 1936 i el 1939, existeix una repressió institucionalitzada que no deixa rastre administratiu. El 95% dels assassinats que es duen a terme entre el 18 de juliol de 1936 i el 7 de març de 1937 són perpetrats amb coneixement del que mana i d'acord amb una política clara d'ocultació burocràtica. Cap mort no s'inscriu als registres.

Per què la denominació Tots (...) els noms?

Tots els noms és el títol d'una novel·la de José Saramago. El vam avisar que li volíem copiar el nom i ens va dir que estava encantat amb la idea. Vol servir -com deia una de les *13 Roses*- perquè el seu nom no es perdi en la història. I els punts suspensius volen dir que mai no podrem posar el nom a tothom, de la mateixa manera que mai no podrem saber el nombre exacte de represaliats.

El vostre radi d'acció és només Andalusia?

A l'inici, era així. Però vam començar a rebre demandes d'altres llocs i va aparèixer el que Kropotkin anomenava “pressions morals”. Així doncs, ens vam obrir a Extremadura i al nord del Mar-

roc. Ens agradaria poder respondre les peticions de tots els llocs que ens contacten, però és materialment impossible. El redrecem a altres associacions.

Com recolliu i elaboreu la informació?

Ara mateix, som un equip de tres persones fent la feina diària. Però tot es fa gràcies a la feina d'historiadors i de les pròpies famílies. És el vessant social i participatiu. Contactem amb els historiadors, que ens envien les bases de dades dels seus estudis. Llavors, les famílies elaboren les microbiografies que publiquem. Nosaltres, l'equip tècnic, que ara mateix som tres persones, assegurem la veracitat, la rigorositat i la continuïtat del projecte.

Teniu un mapa de fosses al vostre web.

Intentem mantenir-lo actualitzat. Recollim la informació de diferents estudis. La idea és que sigui un recurs més per a les famílies i els investigadors, perquè trobin els familiars o les persones que cerquen.

Com us financeu? Teniu suport de l'administració?

Tirem endavant gràcies a la militància social. Si no ho fem nosaltres, no ho farà ningú. Mai no hem refusat el suport públic. En algun moment o altre, hem comptat amb el suport de la Universitat Pablo Olavide, el Ministeri de Presidència, la Junta d'Andalusia, el Departament de Memòria Històrica, entre altres. Hem arribat a ser tres persones i la part tècnica cobra si hi ha diners.

També vau fer un crowdfunding?

Sí. Va donar molt bons resultats. Va ser per reformat el lloc web, per fer-la més atractiva i funcional. L'anterior semblava un diari antic; a mi m'agradava, però entenc que hem de treballar d'acord amb els nous temps.

Com veieu el futur?

Continuarem posant granets de sorra. Contribuïm a fer societat i ciutadania, però és necessari que determinats grup socials, majories oblidades i silenciades, puguin aportar i recuperar els seus coneixements i vivències. Encara queda molt per fer. ◀

José Luis Gutiérrez Molina, historiador i una de les ànimes de la iniciativa

Per a més informació:
<http://www.todoslosnombres.org/>

“No entenem els processos artístics com quelcom únicament individual”

Ares Molins i Alba Dalmau són el col·lectiu Sincopat. Acaben de publicar 'Estrena', el seu segon llibre, que combina fotografies, textos i música amb un disseny acurat

Joan Gener Barbany

@en_joan

Amb una edició atrevida, aquest duet artístic continua combinant fotografies i textos. En aquesta ocasió, hi sumen la col·laboració d'un músic de jazz. *Estrena*, que també és una exposició, s'inspira en el cinema mut per explicar-nos una història d'amor

Com explicaríeu què és Sincopat? Per què engagar un col·lectiu quan ja feu coses de manera individual?

Alba Dalmau (AD): La manera més sincera de respondre és dient que som les ganes d'explicar coses en què creiem. El motor és l'amistat i les ganes d'expressar les coses d'una manera original. **Ares Molins (AM):** Les dues admiràvem la feina de l'altra i ens va semblar que treballar conjuntament seria un repte. A més, no entenem els processos artístics com quelcom únicament individual.

Concebeu els llibres com a objectes, tant el primer *On només hi havia un far* com *Estrena*...

AM: El punt de partida d'*Estrena* és el cinema mut i una història de desenganys amorosos. El llibre es un acordió desplegable de gairebé set metres, que fa referència al cel·luloide amb els fotogrames del film i que ens remet a una lectura horitzontal, a una línia de temps molt pròpia del cinema. Conservant alguns elements del cinema, hem pensat el disseny: les imatges estan a sang, sense marges, i el text és blanc sobre fons negre. Al final, hi adjuntem un CD amb música de l'Albert Marqués. Tot plegat permet veure els textos al costat de les imatges o mirar unes quantes imatges juntes i això es pot fer escoltant la música. L'edició d'*Estrena* ofereix al lector la possibilitat d'establir les seves pròpies connexions amb l'obra i la manera de relacionar-s'hi.

AD: Que el llibre, com a objecte, parli per ell mateix és un valor afegit que el converteix en una peça artística on la música, la literatura i la fotografia formen part del mateix projecte.

A *Estrena*, l'Alba és qui escriu i l'Ares qui hi posa les imatges. Com ha estat el procés de creació?

AD: Pensem juntes i creem per separat. Madurem la idea durant molt temps, però, en el moment de crear els textos i les fotografies, cadascú ho fa a casa seva. En acabat, ens ho mirem, ho parlem i, finalment, decidim juntes. A vegades, arribo a dubtar qui de les dues escriu i qui fa les fotografies.

AM: Exacte! Tot i que cadascuna fa la seva part de manera individual, ho vivim com un treball en equip.

Col·lectiu Sincopat

Estrena

Editorial: Autoeditat

sincopat.wordpress.com

Un triptic d'instantànies extretes del llibre / ARES MOLINS

/ SINCOPAT

Ara, heu sumat l'Albert Marqués, un 'jazzman' granollerí resident a Nova York, que hi posa música...

AD: El pianista era clau per arrodonir el projecte. La música aporta un tercer punt de vista a la història, dóna sentit al leitmotiv d'*Estrena*, el cinema mut. L'Albert és aquell pianista que, tocant en la foscor de la sala, acompanya les imatges.

El llibre es pot tenir a casa, però també l'esteu exposant a espais i galeries? Per què fer l'exposició d'un llibre?

AM: Són dues experiències diferents. El contingut és el mateix, però la relació que establim és diferent. Pensem que l'exposició és més pausada i contemplativa. No hi volíem renunciar, sobretot perquè hem treballat les fotografies exposades al laboratori i volíem dimensionar la textura, els detalls, la calidesa de les còpies originals...

No solament aposteu per sumar dues individualitats, sinó per l'autoedició i l'autogestió...

AM: La llibertat per editar els llibres és bàsica. Si no podem publicar-los com els tenim pensats per motius comercials, perdran un part de la seva riquesa. A més, tampoc ens volem fer riques. Reinvertim els diners de les vendes en el projecte següent.

AD: Aquesta manera de funcionar ens dóna la llibertat de fer les coses més boges que ens passin pel cap. *On només hi havia un far* era un llibre amb les cobertes a l'interior i l'encolat de les pàgines a la vista. Els llibreters es posaven les mans al cap i ens deien que un llibre sense un lloc llegible era invisible... però és que aquest era el missatge: el silenci. Anar a contracorrent té el risc econòmic de l'autogestió... però l'acollida dels dos projectes està sent bona! ◀

RESSENYES

Cent-cinquanta anys de municipalització

Oriol Fuster Cabrera

@oriolfc

Catalunya és l'únic país d'Europa on la classe treballadora continua votant -majoritàriament i amb totes les complexitats, expressions i matisos- l'esquerra. Derrota, potser, del noucentisme pujolista, l'univers de les eleccions municipals funciona, encara avui, d'acord amb normes pròpies. Tanmateix, el que s'entén per municipalisme va més enllà del vot i, per a moltes de les persones que avui treballen en espais polítics vinculats a la institució local o amb voluntat d'assaltar-la, l'àmbit municipal és el que permet sintetitzar totes les complexitats del conflicte polític en el centre de la realitat immediata.

Però la sèrie de mecanismes i tàctics consensos -cultures polítiques- que permeten que, el 2015, ja no sigui estrany trobar candidatures locals transformadores arreu no apareixen d'avui per demà. Són fruit, entre d'altres, d'una sèrie de processos històrics que cal tindre presents per copsar la magnitud d'un fenomen posat en relleu a nivell macro, sobretot, per l'auge de les CUP a partir de 2007. I és el que aproxima *L'aposta municipalista* (Virus Editorial, 2015), assaig escrit entre l'Observatorio Metropolitano de Madrid, col·lectiu d'investigació i anàlisi amb voluntat també d'intervenció política, l'historiador i escriptor Xavier Díez, clàssic de la casa, i el mateix col·lectiu editorial.

La tesi comprèn des del Sexenni revolucionari del segle XIX (1868-1874) fins a la Guerra Civil dels nostres iaïos i l'avui. Pren com a marc les lluites entre monarquia i república, centralisme i descentralització, burgesia i proletariat o democràcia formal i democràcia radical; totes elles canalitzades d'una manera o una altra, al llarg d'este període, en l'àmbit municipal. L'arribada de pensadors com Proudhon a l'Estat espanyol i la seua traducció textual i política d'acord amb personatges com Pi i Margall, els constants estira-i-arroses entre la retallada i la recuperació de competències a les administracions locals, el pes del cantonalisme i les bullangues i experiències com els *provos* holandesos, l'indigenisme llatinoamericà o el moviment *hippy* també són presents en l'assaig. ◀

LLIBRE

L'aposta municipalista: de les bullangues a les lluites actuals dels municipis lliures a Catalunya

Autors: Observatorio Metropolitano de Madrid, Xavier Díez i Col·lectiu Víric
 Editorial: Virus Editorial, 2015
 Pàgines: 200

Viatge a l'interior d'un cos

Ignasi Franch

@ignasifranch

A gents soviètics atempten contra un científic exiliat als Estats Units i el fereixen greument; un grup de cirurgians i militars a bord d'un submarí han d'entrar dins el seu cos, miniaturitzats, per operar-li un coàgul al cervell des de dins. Aquesta es la premissa de *Viaje alucinante*, un petit clàssic de la ciència-ficció. El film es va estrenar el 1966, amb la crisi armamentística entre els Estats Units, la Unió Soviètica i Cuba encara propera. Tot i així, el cinema de Hollywood ja no projectava la crispació anticomunista desfermada durant la primera meditat dels anys 50. El rerefons de guerra freda, en realitat, només dona color a una història verniana de meravelles fantàstiques, molt fonamentada en la imaginació i la tècnica emprades en l'apartat visual. Amb tot, els elements de política contemporània serveixen per inocular paranoia i pistes falses a un desenvolupament força simple, força lineal. Probablement per inèrcia, s'inclouen trets habituals en la *sci-fi* macarthista d'anys enrere: elogi d'una eficàcia institucional que representa la fortalesa

del model capitalista, cooperació científico-militar, flirtejos subtils i castos basats en una forta divisió dels rols sexuals...

El laconisme dels passatges inicials i finals recorda el passat en la sèrie B del realitzador, Richard Fleischer (*Atrapado*, *Asalto al furgón blindado*). D'aquesta manera, s'obre i es tanca amb elegància una pel·lícula que inclou moments involuntàriament ridículs. La recepció per part de l'audiència no solament està condicionada per la inversemblança i per una certa ingenuïtat general: també apareixen problemes de lògica interna detectats, per exemple, per Isaac Asimov, que va intentar tapar alguns forats en la seva novel·litització del film. En suport cinematogràfic, *Viaje alucinante* requereix que el públic sigui pietós, que es deixi endur per la màgia d'algunes escenes. Perquè la proposta resulta interessant en el plantejament abstracte (el misteri de l'interior del cos, de la vida microscòpica) i bastant atractiva en els seus vessants visual i musical, però també simplista i contracturada dramàticament. ◀

BLU-RAY

Viaje alucinante

Director: Richard Fleischer
 Guionistes: Harry Kleiner, David Duncan
 Durada: 100 minuts

L'aposta municipalista

De les bullangues a les lluites actuals
 dels municipis lliures a Catalunya

ISBN 978-84-92559-61-9 • 200 pàgs.

www.viruseditorial.net # www.viruslibreria.net

editorial
virus

/ SERGI RUGRAND

“L’educació és l’eina per transformar el Nepal”

Àlex Romaguera
@AlexRomaguera

Quin motiu et porta a crear, l’any 2000, l’organització Prisoners Assistance Nepal (PA Nepal)?

Quan jo era petita, no vaig tenir l’oportunitat d’anar a l’escola. Això m’ha fet lluitar perquè els infants puguin accedir-hi. Inspirant-me en el projecte iniciat per l’escriptora i activista Parijat a la dècada dels 90, vaig contactar amb els presoners que vivien amb els seus fills en condicions paupèrrimes. Em va impactar molt veure la situació de vulnerabilitat en què es troben. Habiten en espais bruts, antics i superpoblats. Emocionalment, ho passen molt malament, ja que la majoria dels reclusos pateixen depressió, ansietat i altres trastorns mentals. D’aquí que el projecte intenti proporcionar-los un entorn més segur i positiu.

A Nayabazar, Sankhu i Jhapa, tres regions rurals, has muntat orfenats per a aquests infants. Quina és la finalitat de l’acollida?

Que surtin de l’estigma que els margina, perquè no hi ha polítiques de benestar i el govern no reconeix aquest problema. Abandonar-los al carrer o amb els seus pares empresonats seria posar-los en risc. Als orfenats, els aïllem d’aquest perill sense impedir que vegin els pares, als quals també ensenyem ofícis perquè es reintegrin a la societat després de la condemna. De fet, els menors de cinc anys van a dormir a la presó per estar al seu costat. La majoria, una vegada es troben en la nova situació, ho agraeixen moltíssim i els seus pares aprecien el canvi que experimenten durant aquest període.

Segons Amnistia Internacional, la fi del conflicte armat el 2006 no ha suposat cap canvi significatiu per a aquest segment de població. Tot continua igual?

El conflicte va portar la destrucció d’un teixit social que no s’ha refet. A més, els partits principals menyspreen la Constitució i discriminen els sectors més febles de la societat, com són els infants. Per això volem educar-los en nous valors i, amb l’ajuda de tutors, aconseguir que aprenguin a independitzar-se, a treballar en equip i a relacionar-se basant-se en el respecte als

drets humans. L’educació és imprescindible per trencar el cicle de la pobresa, reduir la delinqüència i acabar amb la cultura del domini a què estan exposats, en particular les noies. Cal recordar que, quan es casen, les noies tenen prohibit treballar i fer-ho fora de casa.

Actualment, impulsos un sistema educatiu que anomenes Junkiri. En què consisteix?

S’aplica mitjançant diversos programes, com el Girls Education Nepal (GEN), amb el qual ajudem les noies a combatre l’estigmatització i afavorir la seva independència. De moment, funcionen dos centres, un a Sankhu i l’altre a Jhapa, i ja se’n beneficien 38 joves. La idea és que els nois i les noies s’agrupin en entorns més petits per crear els seus propis projectes. Aprenen artesania, hostaleria, agricultura ecològica, ramaderia o a ser guies de bicicleta de muntanya.

I quan arriben a la ciutat, com se’n surten?

No pretenem donar-los una esperança falsa ni mostrar-los un camí que no podran seguir. En lloc de tornar a la ciutat, creiem que l’important és que vagin a les comunitats rurals. Allà, podran transmetre els seus coneixements, ensenyar a cuinar amb material orgànic a la població, a funcionar de forma autosuficient. D’aquesta manera, eviten l’èxode cap a Kàtmandu o altres grans nuclis urbans, on els infants estan a mercè del crim. Contribueixen a fer un país més sostenible.

A part de PA Nepal, no t’has plantejat mai tenir alguna responsabilitat política?

Prefereixo treballar per donar veu i educació als qui no en tenen perquè, amb aquestes eines, pressionin els de dalt perquè les coses canviïn. Això ja és fer política. Per tant, més que crear dirigents per un determinat partit, el prioritari és aconseguir que els nois i les noies acabin sent bones persones i treballin pel bé de la societat en l’àmbit que sigui. Ells han de ser els protagonistes del canvi que necessita el Nepal. ◀

inDirecta

Indira Ranamagar Lluitadora pels drets de la infància al Nepal

Ja fa nou anys dels acords de pau al Nepal i les desigualtats continuen presidint l’enigmàtic país de l’Himàlaia. Aquesta descomposició social, provocada per una generació de dirigents corruptes, ha fet que les presons del país estiguin plenes de gent reclusa, el 75% de la qual es troba en situació preventiva per suposats robaris i altres delictes menors. A causa de la seva pobresa, moltes de les persones confinades comparteixen cel·la amb la seva mainada, a la qual Indira Ranamagar procura un aixopluc i una educació veritablement transformadora. Aquesta és la labor principal d’aquesta dona nascuda en una família pobra de l’est del Nepal. A través de l’organització Prisoners Assistance Nepal (PA Nepal), aconseguix apoderar la població més afectada per la violència i l’absència de polítiques formatives. Guardonada, el 2014, amb el The World’s Children Prize per la seva tasca a favor de la infància, Ranamagar posa la llavor perquè els nens i les nenes nepaleses siguin les protagonistes d’un país més just i democràtic.